

Mesečník za odjemalce Vydrove
tovarne hranil v Prahi VIII.

Letnik XI.

Predplačati se ne more.

1. julija 1914.

Julep in knjiga.

(Primer.)

Knjiga je v marsičem slična Julepu. Seveda dobra, poštena knjiga, ki je mična, kratkočasna in poučuje.

Dobra knjiga skriva zaklade človeškega znanstva, Julep pa skriva v sebi drogocene snovi, ki nam jih nudi narava v sadju.

Knjiga vzpodbuja plemenitega duha za vse dobro, Julep okrepuje telo, ker ne vsebuje špirta, ki uničuje človeški organizem tako telesno kakor duševno.

Pri dobri knjigi pozablja čitalec na dogodke navadnega sveta, pri vživanju Julepa pozablja na strupeno pivo, katerega se je hotel ali moral odpovedati. Knjiga, ki je dobra, ne more čitatelja pokvariti, Julep tudi nikomu ne škoduje. Zato so naše in pisateljeve težnje enake: hočemo koristiti človeštvu. Dobro knjigo spoznaš, kadar si jo prebral, Julep spoznaš po njegovih posledicah. Pisatelj je ponosen zavoljo uspehov svoje knjige, mi smo ponosni zavoljo ugodne ocene našega Julepa.

Mi ravnamo paralelno ali vzporedno tudi z založnikom knjige: želimo namreč, da se tudi Julep kolikor le mogoče največ razširi med ljudstvom. Pisatelj in založnik si želita, da za knjigo vsakdo zvé, mi pa, da je Julep povsod znan. Založnik hoče, da se knjiga vsakemu prikupi, mi pa želimo, da Julep vsakdo pije. Razširjeno slovstvo je dokaz inteligencije vsakega naroda, ako je med narodom razširjen Julep, je tudi dokaz narodne omike, ker abstinenca je znak dostojne samozavesti.

Dobra knjiga je vredna pohvale in priporočila, Julep tudi.

Vydrovi Juhini pridatki

nudijo juhi močni meseni okus, lahko se rabijo tudi za omake ali sose. Juhini pridatki so rastlinski izvleček, ki je nasičen s kuhinjsko soljo, primerni za domačo rabo in za gostilne.

Vydrova tovarna hranil, Praga VIII.

Vydrov BUHTIN.

Začimba za pecivo, brez vsake druge primesi kolonialnih dišav. Napačna priprava je izključena! Steklenica K I.—, tudi v plehnati škatljici.

Vydrova tovarna hranil, Praga VIII.

Razgovor g. Dolgina z g. Pritlikavcem.

Šment! G. [Dolgin, kaj pa to pomeni, da sva se tako nenadoma znašla? Zato se Vam namreč toli čudim, da tako lepo izgledate.

Ej, to se razume samo ob sebi pri vsakem Vydrovčanu! Vydrovčani še ne znajo, kaj je res starost, ker ti so zavoljo Vydrovih požitkov vedno veseli in — veseli človek se nikdar ne postara.

Ali menite, da je to povzročila „Vydrovka“?

Vi pač vedno rad nagajate človeku, g. Pritlikavec, toda, kolikor jaz vas opazujem, židana volja vas ne zapušča nikdar, čeravno se drugače starate k svoji lastni škodi.

No, ta pa je prava, g. Dolgin! Noge so mi sicer odpovedale že službo, sapa mi nekoliko že res zastaja, drugače pa se ne morem prav nič kar pritožiti.

Lej ga le no! Lej ga! Noge so vam postale težke zavoljo piva, ki odebeli človeka in mu potem jemlje sapo. Prijatelj, pijte rajši Julep in potem bote zdravi kakor riba. Poglejte mene! Malodane dvajset let že pijem vedno „Vydrovko“. In kako meni ugaja! Noge se mi ne tresejo več, opoldan pijem vodo, zvečer Julep, zato se me tudi ne prime nobena nadležna maščoba.

Eh, pustite le pri miru tisto Vydrovko, g. Dolgin. Žito je pač, žito, ravno tako pa je z Julepom, mene drži po koncu le pivo.

Kaj pa še! Vas drži po koncu vaš predsodek in vaša nespamet. Menim, da smo že nekoliko dalje izza tistih časov, ko je začel ranjki župnik Kneipp priporočevati sladno kavo. Takrat sem se namrdnil tudi, ker ona stvar ni bila kava. Žito je bolj sorodno kavi, ker v svojem praženem zrnju vsebuje sicer nekoliko grenke snovi, s tem pa je najboljše podobno kavi. Moja žena na primer ne kuha dandanes druge kave kakor iz žita, zato je taista pravcata v pristnem besednem pomenu, saj je sama ob sebi dobra, zlasti ako imamo zraven dobro mleko.

No, no, g. Dolgin, vi morate vendar pripustiti, da mi imamo prekmorsko kavo Java in Menado že veliko prej kakor žitno kavo, ki vendar pomeni boljše blago kakor nam ga nudi samo žito.

Le počasi s to puško! Ta razlika ni toli velikanska, da ne opraviči posledic, združenih z zavživanjem žita. Jaz prihranim prvič na zdravju, pa tudi na denarju in ako preračnimo, da vsa vsota, ki jo damo za prekmorsko kavo, znaša milijone denarja, potem je stvar premisleka vreden. Končno pa, če se vzlic temu ne morete iznebiti predsodkov, lahko vam svetujem . . .

Na izlete, potovanje in za hišo.

S potenjem se izenači telesna toplota. Zdrav človek se poti pri hoji, posebno pa še pri napornem telesnem delu. Naravno je tedaj, da potem očuti žejo, kajti izgubljeni pot zahteva nadomestilo. Zraven tega pa človek tudi opeša.

Ako potolazimo žejo, izgine s tem tudi utrujenost. Ker je pri nas pivo najbližja ohlajujoča pijača, se je razširilo napčno mnenje, da pivo okrepcuje in jači. Izkušnja pa nam dokazuje, da je to mnenje jako pristransko in enostransko. Pot sicer nadomesti, ker pivo vsebuje seveda največ vode, toda telo opeša, ker špirit, ki ga pivo tudi vsebuje, utrujem telo še bolj ubije.

Na izlete vzemite naše šumeče bonbone, ker ti ne samo osvežujejo, marveč tudi preganjajo žejo, ker kiselkasta pijača sama po sebi že uničuje neprijetne počutke žeje. Šumeči bonbon lahko vzamete s seboj, studenec tudi lahko poiščete, čašo, ako je nimate s seboj, vam vsakdo lahko posodi. Sicer pa lahko kupite tudi posodice iz gumija in zložne posodice iz aluminija.

Vydrovi šumeči bonboni so ne le najcenejši, temveč tudi najboljše sredstvo zoper žejo. Zraven pa so izpričano zdravilno sredstvo. Naročite si ali „Ambo“ po 5 vin. ali „s sidrom“ po 4 vin. V škatljici so vselej po K 2.— „Bene“ je tudi dober kiselkast bonbon, ki pa le malo šumi.

Nekateri P. n. gg. odjemalci so nam poslali sledeča poročila:

Knížek Zdenka, soproga nadzornika fin. straže, Wekelsdorf: Naročujem si s tem 5 škatljic Vaših šumečih bonbonov Ambo, ki nam neizmerno ugajajo. Pred dvema dnema so nam zmanjkali in že jih pogrešamo.

Knob Boža, učiteljeva soproga, Hořice: Šumeči Ambo so izvrstni! Blagovolite mi za K 6.— poslati uljudno zopet bonbone Ambo malinovega ali limonadnega okusa.

Morávek Anton, šolski vodja, Knížnice p. Libuň. Prejeli smo pošiljatev Vaših bonbonov in zdaj ž njimi, kakor lansko leto, vsepošno gasimo žejo. Ugajajo vsem, tako mladim kakor starim. V sedanjem vremenu vplivajo prav osvežujoče. Ne potimo se več, kadar smo jih povžili, kakor če človek pije vodo, piva pa niti ne omenim.

Podivín Ivan, c. kr. okr. gozdar, Kistanje, Dalmacija: Čeravno nisem pil veliko vina, vendar sem zapazil, da se nanj ne morem navaditi in da mi škoduje na zdravju. Zato sem si naročil Vaše sadne bonbone „Bene“, ki so imenitni in ti so napravili iz mene abstinenta. Pošljite mi poštno obratno zopet 6 škatljic teh izvrstnih bonbonov.

Polesný Václav, zidar, Veliki Osek: Pošljite mi takoj 6 škatljic „Bene“, trpimo hudo žejo in ti bonboni so izborni.

Spurný Francíšek, učitelj, Troubelice na Moravskem: O poslednji pošiljati Vaših šumečih bonbonov moram Vam naravnost in brez prilizovanja povedati, da ga ni enakega izdelka, ki bi v vročini osvežil tako ugodno, kakor ravno Ambo. Kot dokaz tega naročujem si zopet 4 škatljice.

Naša grahova moka.

Marsikatera naša odjemalka je zapazila v prejšnjih številkah „Domačega Prijatelja“ poročila o grahovi moki. Ena je poročilo samo pogledala, druga pa si ga je pazljivo prebrala in končno si je moko tudi naročila. Enaka radovednost je hvale vredna, saj je združena z dobičkom. Upamo, da nismo nikogar varali, ker grahova moka je v istini izvrsten in koristen izdelek. Komaj se je prikazala, takoj so se nje lotile nekatere kuharice ter so poskušale, da iznajdejo nova navodila za jedi iz grahove moke.

Mi smo grahovo moko priporočevali za napravo juhe, grahove kaše, grahovitih karbonatk in brž smo dobili recepte:

Od gospe Holub, soproge višjega nadzornika c. kr. finančne straže, H. Polubny, na grahove lijance in grahov jajčnjak v juho; od gospe Karas, soproge pisarniškega ravnatelja v Pragi VIII. na krompirjeve cmoke; od gospodične Jaruše Beneš, učiteljeve hčeri v Malči, na grahove omelete s povejenim mesom, od gspdč. Reimer, učiteljice iz Dimokur, na grahov nakip, od gospe E. Karasové, udove po grašč. uradniku v Hrudimi, na grahove knedeljce in od gspdč. Barbike Stare, kuharice v Pragi VIII. na knedelce s pečenko in z drugim mesom. Prijavili smo došla priznanja, danes sledé ta-le:

Anton Chládek, mizar, Jivina, p. Sychrov. Pošljite nam 2 $\frac{1}{2}$ kg. grahove moke, ki nam neizmerno ugaja. Juha, karbonatke in lijanci iz nje so izvrstni.

Gospa **Ana Krajíčková**, poštarica, Loučeň. Sem že 8 let odjemalka vseh Vaših izdelkov in z vsemi sem popolnoma zadovoljna. Zdaj sem poskusila vse recepte za jedi iz grahove moke in tudi to lahko vsakemu priporočim.

Gospa **M. Müllerova**, soproga urednika „Stráž Východu“ v Chocni, nam piše: Grahova moka je izdatno hranilo. Napravljam iz nje jedi po Vaših receptih, a sama tudi poskušam iznajti nove. Jaz iz nje napravjam na pr. sekljano pečenko iz testa, ki je predpisano na karbonatke. Karbonatke popijejo preveč maščove, kadar jih pečem, zato so predrage in tudi za otroke niso posebno vredne. Pečenka je bolj prebavljiva in tudi cenejša in z zeljem je prav okusna jed. Dalje porabljam grahovo moko namesto žemlje v jetrne cmoke, ki so potem tudi boljši kakor z žemljo. Upam, da bo to navodilo z veseljem sprejeto od vaših odjemalcev.

Gospa **M. Zahradníková**, por. babica, Česká Třebová. Prosim, pošljite meni grahovo moko dvojne vrsti, zeleno in rumeno; moka vsem dopade.

Na podlagi teh poročil moremo Vam tedaj z najboljšo vestjo priporočiti našo grahovo moko. Zavoj 1 $\frac{1}{4}$ kg. računimo (ako naročite z drugimi izdelki v vrednosti K 6.— plačamo poštnino mi) po K 1.—. Ako si naročite posebno 5 kg. vkup naenkrat, stane poštno izplačano samo K 4.—.

JOŽEF V. PAŘÍZEK:

ZAVOLJO ČESA JE DOVOLJENO BITI LJUBOSUMEN . . .

Med tem časom je Šelihov Jurček vasoval rad pri Napotnikovi Treziki — in to je trajalo že delj kot eno leto — sta se že večkrat sprla. Žalibog, da Vam ne morem povedati, zakaj se je vselej tako zgodilo, osemnajstletna Evina hčerka je zadevo ravno tako tajila kakor njen fant, ki je bil za pol glave višji in za pet let starejši. Lahko pa rečem, da so to bile vselej le malenkostne in nedolžne stvari, ki so povzročale medsebojno jezico — mlada človeka sta se namreč kmalu zopet spravila in njiju ljubezen je potem tem bolj gorela . . .

Oče Trezike je bil udovec v Črešnjevcih, kjer je posestvoval čedno kočo s precejšnjim gospodarstvom in splošno ni veliko ugovarjal zoper znanje svoje ljube edinke s poštenim fantom. Znal je sicer, da bi lahko pričakal premožnejšega snubača v hišo nego je bil Jurček, a drugi ženin bi ne pripravil njegovi dragi hčerki toli srečno in mirno življenje, kar je pač v zakonu prva stvar in to je vendar znal kot pameten in izkušen mož.

A vzlic temu, da je bila lepa Trezika prepričana, da bi mladi Šelih zavoljo nje skočil v vodo ali v ogenj, ali makar v obojno hkrati, ako bi to bilo mogoče, vzlic temu, rečem, ni se mogla ubraniti neki majhni ljubosumnosti, katero je vsakokrat občutila, kadar je slišela Jurčka veselo se pogovarjati s katero izmed njenih tovaršic. Mladenič, ki je za to znal, ji je s tem včasi nalašč nagajal, ker je baje, ko se je Trezika malce kujala in skrivala očarovno svetlo svojih omamljivih črnih oči, bila tem mičnejša in lepša — —

Nekoč je k njej prišel ob prijetnem poletnem večeru iz svoje vasi, ki je bila malodane poldruga ure oddaljena od njene hiše. Toda sobica je bila prazna in šele, ko jo je dolgo iskal, jo je končno našel v uti na vrtu, kjer je Trezika — milo jokala.

Hotela je zbežati še dalje, ali Jurček ji je preprečil oditi ter jo nežno vprašal, čemu da se solzi.

Ni mu odgovorila in ko je ponovil svoje vprašanje in jo prijel za roko, mu jo je urno odtegnila ter skrila pod predpasnik.

„Pustite me pri miru,“ je dejala solzeč, „zakaj pa ste sploh prišli danes k meni?“

Stopil je nehoté nekaj korakov nazaj ter jo osupnjeno vprašal:

„Kam pa bi šel drugam, kakor k tebi.“

„Kdo pa me je pri tebi zopet ožvekal?“

„Meni nihče, le kaj sama vem. Kje pa ste bili zadnjo nedeljo?“

„V mestu. Toda, kaj to pomeni? Čemu vprašaš?“

„Eh, nič ne maram več vprašati,“ je odgovorilo dekle hladno ter gledalo na tla. Spomnila sem se, da ste se tam pol ure kratkočasili in zabavali s Tončko. Mislim, da nisem se motila.“

Jurček je čutil, kako njene oči terjajo od njega odgovor, katerega je čakala, naenkrat se je vsega spomnil in se ga je lotila neka hudomušna nagajivost, da se je končno nasmehljajal.

„A tako! Zdaj že vem, odkod piha veter“ je dejal smejoč se, ko je zapazil, da se Trezika celo čudi njegovi razposajenosti. „No, in ali Karbova Tončka ni čedno dekle, da se ž njo malo pošalim? Potem pa,“ je rekel resno, „njen brat je moj zvest prijatelj.“

„Zato ste mu povedali o svoji novi ljubezni . . .“ je vzdihnila in dva solzna biserčka sta se zopet prikazala v žalostnih očescih zale Trezike.

Zgrudila se je na nizko klop v uti in zakrivši si obrazek z obema roka, je milo ihtela. Mladi Šelih je prebledel, ker je ostrmel zavoljo tega okrivljenja.

„Govori tedaj, za Božjo voljo, kaj veš“ — je dejal končno nevoljno.

„Če hočete, pa bom govorila: Popoldan ste bili pri Karbovih (Jurček je prikimal) potem pa ste šli domu . . . prijatelj je šel z vami . . . In . . . vi . . . ste pripovedovali o tej „svoji“, češ, da jo poznate šele en teden in da ste za njo tako navdušeni, da tej prvi bote za vselej dali slovo (mladi Šelih je odprl usta ter se vdaril v čelo), kako je baje mična, da ji ni na svetu para (zdaj se je Jurček res zakrohotal) in še zapazili niste, da so za vami šli moj oče.“

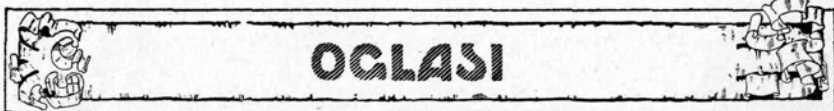
Zdaj pa se naš Jurček ni mogel držeti več miren. Vkljub temu, da se je Trezika močno branila, pritisnil je kujajočo se Treziko na svoje srce . . .

„Beži, beži, ti ljubosumno pišče,“ je dejal veselo, „saj to je bila Vydrovka . . .“

„Kakšna pa Vydrovka?“

„No, Vydrova žitna kava, srček moj. Ima izvrstne lastnosti in zato sem jo Karbovim priporočil.“

Medtem je črni mrak zasenčil prijazno utico, kjer sta čebljala dva zaljubljenca . . . Tudi jaz opisovanje daljših trenutkov prepuščam fantaziji svojih ljubih in dražestnih čitateljic.

≡ K današnji številki prilagamo za gg. učitelje, ki so naši odjemalci, učiteljski zapisnik. Velečast. gg. duhovnikom prilagamo duhovniški zapisnik, razven tega dobi vsakdo ob novem letu še splošni ali pa kmečki zapisnik.

LAD. PRES:

ROMANCA.

Žela je žela mlada ženjica „Šel moj predragi za srečo
Pela je pesem lepó, V lepi, široki je svet;
Pela je pesem o svojem preljubem, Našel je srečo, zato se ne vrne,
Ki ga nazaj več ne bó: Vzel ga široki je svet.

Žela bi žela, pa bilk jaz ne vidim,
Solze oči mi slepe,
Ah, kak si slepa, mlada ljubezen,
Hitro ranljivo je mlado srce.“

□□□

MARA LAMUTOVA:

IZ DOLINE . . .

Bilo je prepoldne okrog tretje ure, ko je prinesel Plankarjev ministrant pod pazduho igračkasto majhno otroško krsto in jo položil na prag pred zakristijo. Hušknil si je v roke, zakaj mrzlo je bilo, zelo mrzlo, kakor navadno sredi februarja, potegnil si je polhovko prek ušes in zavil dolgih korakov k mežnarju, da ukreneta vse potrebno za pogreb, predno pridejo župnik iz šole.

„Jehtana, jehtana,“ je stokala na zapečku stara mežnarica, luščec dolgostroki fižol, „kdo bi si bil mislil o Dežmanovi Anki! Kdo bi kdaj rekel, da bo Anka v sramoto naši fari, kdo?!“

„Fant, ali veš, kdo je oče?“ je rezko vprašal mežnar Jakob.

„Kaj bi vedel! Ženske so me poklicale v hišo, povedale, da je bilo rojeno pred časom, da ga je oblila Zajčeva botra, da je živel le pol ure in da so ga imele doma že poldrugi dan.“

„A tako! Pa mi niso mogle babnice že prej sporočiti?“

Saj sem jim dejal, pa mi je rekla Zajčeva: „Eh, saj se bodo še tako preveč izgledovali, če bi pa vedeli, podrla nam bi zijala še to bajto in zvon se itak ne sliši v Dolino, kaj bi tedaj cingljalo!“

Naročile so mi, naj vtaknem šprekljo v prst, kjer bo pokopano.“

„Tri je ravno zdaj bila,“ je pripomnila mežnarica.

Fant in mežnar sta odšla.

Okrog krste je stala in se prerivala polnoštevilna gruča vaških klepetulj. Pokrov so privzdignile in strmele v neznatnega mrlička. Ugibale so in ugibale, komu je podoben, pa le niso mogle uganiti.

„Umaknite se, babnice!“ je zarežal Jakob. „Kaj niste še nikdar videle mrtvo dete?“

„Že, a od Dežmanove še ne!“ se je odrezala Čukova Cila.

„Fant, ali je res Ankino to malo?“ je zvedavo vprašala Belčeva Jera.

„Kaj me vprašate, če veste!“

„Gospod, gospod! je završelo med gručo in ženske so jo popihale, kakor bi jih razgnala burja. Na vasi so hodile polagoma, držeč roke pod predpasnikom in govorile o nenavadni novici.

„O ti svetnica, svetnicasta!“ je javkala kruljava Zupanka, „kdo bi mislil, da je Ankina ta nedolžnost nedolžna!“

„Kdo bi le mislil!“ so skupno vzdihnile in obstale sredi vasi.

Na pragu so stale Miheljeve gospodične, Ankine zavistnice. Lepa je bila Anka in to jim ni bilo všeč.

„Kaj res pokopujejo Ankino ta malo?“ je viknila starejša proti ženskam.

„Res je, res!“ so enoglasno odgovorile.

Miheljeve so tlesknille z rokami in odhitele v hišo. Srce se jim je ohladilo ob tej novici.

Anka je stregla po nedeljah meščanom, Pavlinovim gostom.

Muzikant jo je rad videl, zato je vedno tja zavil, dasi ga je vabil Mihelj že med tednom.

Prijazna je bila Anka in ljubezniva. Kakor srna je brzela iz sobe v sobo in zabavala vse po vrsti. Odkar se je izurila v Ljubljani v šivanju in kuhanju, so jo Pavlinovi še bolj cenili. Bila jim je velika pomoč za časa bolezni gospe Pavlinove, in ko so njo položili v prerani grob, je bila Anka desna roka vdovelemu gospodarju. Spočetka so ljudje nekaj blebetali, a kmalu so utihnil.

Kaj bi neki okoli Pavlin z beraškim dekletom! Ne manjka mu bogatih in lepih! No, lepa je tudi Anka, pa kaj bi samo z lepoto! Pavlin je navihana koža, on si dobro premisli, še nikdar se ni prenagli. In ljudje so rekli tudi tako: prodal bo, ali pa dal v najem in bo odšel v mesto, na dom se ne bo več ženil, pregosposki je in preošaben za domače dekline.

Z rajno se nista posebno dobro razumela. Otrok jima Bog ni dal — in to ga je peklo.

„Delam in delam,“ je ponavljal čestokrat, „a ne vem, za koga . . .“

Pod cerkvijo je ministranta dohitel Pavlin, vračajoč se z lova. „Čegavo pa nosiš?“

„Dežmanove Anke.“

In fant je ponovil vse eno, kar so mu naročile ženske.

Pavlin je poslušal, prebledel, stisnil ustni in pospešil korake.

Doma je velel hlapcu: „Naprezi! Pa hitro!“

Dolga se je zdela Pavlinu pot s klanca nizdol, dasi je vozil hitreje nego navadno. Ko je pripeljal na cesto, začul je s hriba brnenje malega zvona.

Konj je dirjal in dirjal, a glas zvona je hitel za vozom in brnel Pavlinu na uho žalostna očitanja, ki so zazvenela tudi v srce in dušo.

Na klancu pa je jokalo in vzdihovalo, kakor Anka, ko mu je boječe odkrila globoke skrivnosti . . . jokalo je šibko detece, jokala je z njim vred slabotna Ankina mati . . .

In ti tužni glasovi so ga vsiljivo spremljali in mu dramili težko vest in vzvalovili v duši mehko čustvo, ki ga je tiščalo v grlu, da bi nehote zaplakal . . .

Mislil je in preudarjal, končno so pa utihnili očitanja in nekaj tolažilnega mu je zašepetalo: „Vse lahko popraviš, prav vse!“ — A sramota? — „Da,“ si je govoril Pavlin, „za me ne bodo zaznali ljudje, dobro sem ji zažugal z dvocevko, a revica Anka ni sojena mati!“

Kakor žareče oglje padle so mu na dušo besede nekega uglednega gosta: „Najpoštenejša so dekleta nižjih slojev. Svojo nedolžnost čuvajo kakor zver mladiče in zato obsojam človeka, ki jih oropa s svojo premočjo tega zaklada in ga plača s par krajcarji.“

„Vse bom popravil, vse!“ si je prisegel Pavlin in obstal pred samotno gostilno.

„Hej, birt! pijače, pijače! Prokleta je mraz!“

Pil je in pil in ko je ležala noč na pokrajini, je obrnil proti domu.

V Dežmanovo kočjo se je nastanila nema žalost . . . Anka je ležala v postelji, mati je predla v kotu pri peči. Hudo je bilo obema pri srcu, zato sta molčali. — Le pritajeni vzdihni so pričali o nemiru njiju duše in se potapljali v enakomerno prasketanje ognja.

„Oh, ta sramota, ta sramota! Kaj porečejo ljudje? Kaj sem vendar doživela na stara leta!“ In mati se nikakor ni mogla udati v usodo, prehud je bil udarec.

Pošteni so bili njeni stariši, poštena je bila sama in njen največji ponos je bila lepa Anka.

„Ja, kako se je vendar to zgodilo? Saj je bil Pavlin na dobrem glasu radi žensk. Nihče mu ne more očitati kaj enakega.“

„Da, tako je tako,“ si je dejala, „če gre ovca k volku v službo. Pavlin dobro ve, da naju ima v pesti. Le naj stisne pest — pa sve na cesti . . .“

Oh, Martin, veliko si zakrivil, Bog ti bodi milostljiv, radi tvoje lahkomišelnosti trpi tvoj nedolžni otrok . . .

Pridna je bila Anka, delala je za dve drugi. Zjutraj je vstajala jako rano, poleti tudi o jutranjem mraku. Predno je vstala mati, je nabrala za svinje, pogledala h kravi in razobesila perilo.

In kako skrbno je negovala bolno mater! Kadar je opravila najpotrebnejša domača opravila, je sedla k šivalnemu stroju in šivala, dokler je ni mati spodila v posteljo. Zaslužila je marsikateri groš, ki je bil za priboljšek onemogli materi.

Po nedeljah je pomagala Pavlinovim. Prinesla je domov precej napitnine in tudi marsikak prigrizek. „Uboga Anka, kdo bi dejal, da hodi v pogubo!“

Vse drugače je mislila Anka . . . Rada bi tolažila raztuženo dušo ljubljene matere, a beseda ni hotela iz grla, solze so jo zadušile. Kako dolgo se je branila in umikala sladkim besedam. Kolikokrat si je prisegla, da ne pojde več k Pavlinu in vendar je šla, neka neodoljiva sila jo je vlekla in klicala . . . Pamet se je kregala s srcem, a nikdar ni zmagala. Šla je in šla . . . in on jo je spremljal preko gozda domov. Nikdo ji doslej ni govoril tako toplo in udano . . . In tako lepe so bile njegove besede, kakor bi šumela cvetoča jablana. Domači fantje niso govorili tako lepo. — In kadar se je sklonil in ji poljubil drhteči ustni in jo privil tesno k sebi . . . tedaj je izginil svet izpred oči . . .

A kaj bi se udajala sladkim spominom! Danes bi bila rada na cesti, brez strehe, z beraško palico v roki, samo da ne bi videla materinih solz, ki žgejo srce in dušo kot razpihana žerjavica.

Kes je moril njene lepe spomine in ji razjedal mlado življenje . . .

Skozi belo zaveso se je razlila mesečina v sobni mrak in nekoliko žarkov je padlo prav k njej na posteljo. Mahoma ji je vstalo v duši sto lepih misli . . . „Ko ozdravim,“ si je govorila, „pokažem ljudem, da nisem nepoštena. Veliko jih pade, ki spet vstanejo in med njimi bom jaz; še bolj bom delala, živela bom le materi in ji lajšala stare dneve. Bog daj nama le zdravja! Vse drugo bom jaz sama preskrbela.“

In pri teh mislih ji je postalo lažje.

Dežmanica se je spravljala k počitku. Na skrinji si je postlala, da bi Anka udobneje ležala.

Nekdo je potrkal na okno . . .

„Kdo je?“ je preplašeno vprašala starka.

„Mati, odprite!“ je velel možki glas.

„Jezus, Marija! kaj hočete?!“ je še plašneje vprašala.

„Mati, odprite!“ je prijazno velel znani glas.

Trepetajoč je odpirala mati velik zapah na vežnih durih.

Pavlin je vstopil s puško na rami. Anka se je zdramila in zatrepetala pri pogledu na puško . . .

„Mati, ne bojte se, in tudi ti ne, draga Anka! Danes pridem kot prijatelj, ne kot izterjevalec,“ je vidno ginjen govoril Pavlin in si otrl solzo, videč smrtnobledo Ankino lice; tudi mati si je otrla solzo, Anka je pa glasno ihtela . . .

Ko se je pripeljal Pavlin pozno zvečer domov, velel je kuharici, naj mu pripravi jedila in pijačo za na lov. Doma ga ni zdržalo. In ko je stopal z nahrbtnikom in puško čez klanec,

postalo mu je lažje. Luna je jasno obsevala tiho zimsko pokrajino, veter je rezko bril, zaganjal se v suho hrastovo grmičje in pošastno tulil.

Vrh klanca je Pavlin postal. Pod njim je spala tiha in osamljena Dolina, samotna pokrajina, zasajena s plemenitimi trtami in sadnim drevjem. Ob potoku, prav sredi vinograda se je belila mala hišica, preprežena na pročelju s krivenčasto trto, ki se je zdela iz dalje kakor velika roka, božajoča neznaten dom lepe Anke in nje matere.

Pavlin je nepremično motril ono malo hišico, svojo last, in toplo čustvo se je polastilo srca ob mislih, da biva tamkaj ona, ki se mu je vedno zdela cvet ženstva, vredna zveste lju-bezni.

Veter je močnejše zavel, zajokal na parobku gozda in Pavlina je izpreletelo . . . Ali ne joče tamkaj doli njegova ljubica, ki jo je tako kruto osramotil? — Ali ne kliče svoje mrtvo dete — njegovega otroka? — Ali mu ne žugajo visokorastle bukve onostran Doline?

„Doli pojdi in opravi svojo dolžnost!“ mu je zatulil veter naravnost v obraz. „Kaj se klatiš okolu, človek si, glej, tam doli je tvoja družica, k njej pojdi in jo tolaži!“ In Pavlin je ubogal svojo vest in je šel . . .

Pozno v noč so govorili in si ustvarjali lepše dneve. Pavlin je izpraznil nahrbtnik in pogostil z bogato lovsko zalogo mater in Anko. Ko je spravljal v bisago fino pijačo in razna jedila, je mislila kuharica, da gre na lov v grofove revirje, kajti tako fino brešno je vzel seboj le tedaj, ko je šel z grofom na lov.

Dobro je storila oslabei Anki kaplja starine in tudi materi ni škodila.

Močna juha in druga krepka jedila so kmalu pripomogla Anki k zdravju.

„Glejte, glejte,“ so rekle vaščanke, ko je prišla spet k potoku, „še bolj je lepa in mlada kakor je bila.“ Govorica je utihnila, odkar niso videli Anke v vasi. „Sram jo je, sram,“ so ponavljale Miheljeve, „zato se ne pokaže več k Pavlinu.“

„Saj menda še sama ne ve, kdo da je bil oče!“ je zarobil muzikant, jezen, ker ga je radi kvasenja izgnal Pavlin.

Od vseh obsojena in pozabljena si je pripravljala Anka balo. Iz kože je izginila moreča skrb in lahko je bilo pri srcu Anki kakor materi, ko sta šivali pri odprtem oknu.

„Ne pripravljaj veliko,“ ji je prigovarjal Pavlin. Preskrbi le za se, drugega perila so doma polne skrinje.

Podvojeno lepa je bila za Anko pomlad. Z griča je zvenelo pičje petje, ob potoku so cvetele vijolice in dehtele prav v so-bico; na stari jablani so znašale seničice gnezdo, oh, in slavec je po večerih tako milobno pel ob potočku, da bi Anka najraje jokala.

Prvo nedeljo po Veliki noči je zašumelo po cerkvi, kakor o nevihti v smrekovem gozdu: Pavlina in Anko so oklicali enkrat za trikrat. — Velika uganka je bila rešena — Pavlin je bil oče . . . Še bolj je zahrumelo, ko sta stopila takoj po sv. opraviilu ženin in nevesta pred oltar. Vse se je gnetlo in prerivalo pred obhajilno mizo. Skoro bi se omajali cerkveni stebri.

Lepa nevesta je bila Anka, nihče ni tajil, da sta s Pavlinom lep par. Ponosno veselo je odšumela izpred oltarja v sivi svileni obleki, razkrita, z lepo, priprosto urejenimi lasmi in s šopkom južnih rož v rokah, ob strani svojega bogatega moža. Malo je od Pavlina do cerkve, a peljali so ju Pavlinovi belci v najlepši kočiji.

Veliko so govorili po vsej fari o nenavadni poroki.

„Pavlin je mož!“ je besedoval stari Korenič pred cerkvijo; „pokazal je, da se ne boji ljudi in očitno je popravil sramoto, ki jo je zakrivil pred Bogom in pred ljudmi. A vendar, kdo bi dejal, da bo pripeljal nevesto iz Doline! . . .“

SVOBODIN SEMENOV:

VRAČAJO SE . . .

Vračajo se, kakor se vračajo hudodelci . . .

Stopajo molče, s povešenimi glavami, razcapani in bolni. Njih pogledi so onemeli, njih roke je izsesala tujina, ona, ki jih je nekoč vabila tako zapeljivo. In oni, v cvetu mladosti, žarečih lic, kipečih moči, so ji zaupali, verovali njenemu zapeljivemu pogledu, čarobnemu smehljaju. Zapustili so varno okrilje lastne matere in hiteli k mačehi. A ta, neusmiljena, objela jih je strastno, jim izčrpala mlade moči in oslabele in brez moči jih pahnila v bedo in smrt.

Sedaj leži pred njimi domovina. A oni se je boje in niti se je ne upajo prositi odpuščanja za ta veliki greh, ki jim leži na bolnih, usahljih prsih, ne drznejo si, poljubiti krvavečih materinih ran, katere so ji zadali sami.

Tako stopajo, kakor zločinci, nestalen je njih korak. . . .

Pred mnogo leti hodili so pa po isti cesti, mladi in polni samozaupanja. A tedaj jih je bilo več in veseli so bili. Vriskali so in popivali so, ko so se poslavljali in hiteli v naročja mrzle in hudobne mačehe. Stokali so pod črno zemljo tujine, z boleščjo v srcu so se spominjali domovine, katere kruh je bil trd, a vendar sladak. Umirali so tam, gladovali in trpeli. In ko so bili oslabele in stari, poslala jih je mačeha k pravi materi. Kajti trdosrčna tujina rabi le sveže moči.

In prišli so umirat v domovino, ker njena zemlja je lahka in ne tišči, kakor mrzla in težka zemlja tujine one, ki so odšli, pa se niso vrnili.

Vračajo se, kakor hudodelci se vračajo in njih mati, umirajoča in zapuščena objokuje nezvestobo lastnih otrok . . .

NEKAJ O DENARJU.

Ko so bili ljudje še na najnižji stopinji kulture, so že čutili v sebi potrebo, da si uredijo življenje kolikor mogoče ugodno in lepo. Kar so rabili za vsakdanje potrebe, si je dobil vsak sam na ta ali oni način. Pri svojih pohodih pa so prišli v dotiko z drugimi rodovi in pričelo se je medsebojno občevanje. Pri drugih je opazil človek marsikaj, česar sam ni imel, a mu je ugajalo, sam pa je imel zopet nekaj, kar je mikalo sosedu. Vsak je dejal: „To bi rad.“ Pomenila sta se in menjala.

Tako se je pričelo menjavanje ene stvari za drugo. S početka so si zamenjavali le kinč, lepoticja, torej stvari, ki človeku le večajo in slajšajo uživanje življenja, ki mu pridobijo večji ugled, mu dajo s tem večji upliv in večjo moč. Pozneje je prišlo na vrsto orožje, razna orodja in konečno tudi najpotrebnejše stvari, kakor živila, obleka, kožuhovina, živina, žito itd.

Vedno živahneje je postajalo občevanje in vsled tega tudi zamenjavanje najrazličnejšega blaga. Kmalu so se pojavile prve težkoče prometa. Rad bi dobil neko blago, ki mi ugaja in ki ga rabim. Toda lastnik mi ni pri volji prepustiti svojega blaga za ono, kar mu ponujam jaz. On ne potrebuje in sploh ne more rabiti mojega blaga. Kaj sedaj? Treba dobiti blago, ki mu bo ugajalo in mu pride prav pri njegovem gospodarstvu. Če bo n. pr. sam kaj rabil, bo lahko za to blago dobil povsod ono, kar želi. Tako se je razvila po vsem svetu potreba za sredstvom, ki ga porabimo lahko povsod in pri vsaki priliki za menjavanje, to se pravi, potreba po denarju, da ž njim kupimo in plačamo.

Kot taka sredstva so imeli in še sedaj imajo nekateri nekulturni narodi raznovrstne stvari. Lovski narodi so dajali kožuhovino, orožje, kmetovalci žito, govejo živino ali domačo živino sploh. Stari Slovani so zamenjavali s platnom drugo blago — od tod naša beseda plačati, platiti. Kocke ali tablice iz soli so imeli v Afriki; zamorci imajo še sedaj kauriškoljke in steklene bisere, kakor tudi slonovo kost.

Gospodarski razvoj se pa ni mogel trajno zadovoljiti s takimi sredstvi. To je bilo vse preskrbno. Na vrsto so prišle dragocenejšje stvari, zlasti in končno izključeno kovine: baker, srebro, zlato, to se pravi blago, ki ima povsod svojo ceno in vrednost in tudi tedaj, če je v velikih ali malih kosih. Poleg tega se kovine dajo shraniti, ne da bi se s tem kaj pokvarile ali postale manj vredne.

Te kovine so sproti natehtali, kadar je bilo treba kaj kupiti in plačati. Stari Grki in Rimljani so tehtali in gotovo je marsikomu v spominu, koliko zlata so morali premagani Rimljani naložiti na tehničnemu vodji Brennu, da so odkupili in rešili mesto. V Indiji in v notrajni Kini še dandanes tehtajo na trgu srebro. Od srebrnih palčic se odseka na haklu primeren del in s tem se plača blago.

Kmalu so prišli preko tega. Za večji promet so se pripravile v naprej kovinske ploščine ali kepice, od katerih je vsaka imela določeno težo. Po zunanji obliki se je že vedelo, kaj pomenijo take ploščice. Na njih je bila zaznamovana teža — vrednost. Da se je pa lažje poznalo, če je teža še dovoljna, dali so ploščicam posebne oblike tako približno kakor dandanes, in umetne vreznine. Tako je nastal kovani denar. Državna oblast je končno prevzela nalogo in pravico, da kuje denar; ob enem jo je zadelo jamstvo, da denar res toliko tehta in plača, kakor je določeno.

Zanimivo je, da se oblika denarja ni skoro nič spremenila v teku stoletij.

Sama od sebe se je razvila potreba po denarju in ta potreba je ustvarila denar.

Sedaj, ko vemo, kako je nastal denar, nam bode lahko rešiti vprašanje, kakšen namen da ima. Denar olajšuje zameno blaga in določa ob enem njegovo ceno. Kolikor je blago vredno, toliko plačam in če kupi prodajalec za isti denar drugo blago, je to toliko vredno, kakor ono, ki sem ga kupil jaz od njega. Toda še drugim namenom služi denar.

Letos je prav dobra letina; kdo ve, kako bo pozneje. Vsega, kar sem pridelal, ne bom obdržal doma, ampak bom prodal. Zakaj? Doma ne porabim toliko, shraniti ne morem krompirja ali žita za več let. Če pa imam denar, ga shranim za poznejše čase, ž njim si pripravim rezervo. Slednjič opravlja denar veliko nalogo v obliki posojila. Rabim konja, a sosed ga nima ali ne more posoditi. Ima pa rezervo, shranjen denar. Mesto konja mi posodi 800 K ali 1000 K in jaz si kupim konja.

Sedaj, ko ima država pravico do kovanja denarja in sploh vse pravice glede njega, je denar po zakonu določeno postavno sredstvo za vsa plačila. Vse obveznosti, dolgovi, davki, vse se plačuje z denarjem. Država lahko določi razven kovin tudi drugo blago za denar. Mnogi se še spominjajo na naš papirnat denar okoli leta 1848. Tudi iz usnja je že bil denar. Treba pa je ločiti papirnat denar od bankovcev. Pri papirnatem denarju pravi država: ti moraš sprejeti plačila v mojem papirju, ki plača kolikor je na njem zapisano, včasih seveda tudi več ali manj. Bankovci le nadomestujejo denar in so v prometu vsled tega, ker se banka, ki jih je izdala, zaveže izplačati vsoto, ki je na bankovcu natiskana. Ker je zaupanje v banko dovoljno, sprejme vsakdo rad bankovce ki so dostikrat bolj priročni, nego kovan denar. Le pomislimo na višje zneske!

Pri nas v Avstriji imamo kronsko veljavo v zlatu, to se pravi: postavno sredstvo za plačila je zlatu in enota je zlata krona po sto vinarjev. Po zakonu od 2. avgusta 1892 se naredi iz 1 kg čistega zlata 3280 K in iz 1 kg. zlata za kovanje denarja 2952 K. To zlatu je zmes z bakrom ter pride na 900 delov zlata 100 delov bakra. Več kot $5/1000$ ($1/2$ %) svoje teže zlatnik ne sme izgubiti; če se obrabi že toliko, gre nazaj v livnico za

denar. Omenim še, da se plača 6 K državi kot pristojbina, da vam izkujejo iz 1 kg zlata 20 kronske zlatnike.

Takozvani drobiž, vinarji, desetice, dvajsetice, se rabi samo za mala plačila ter plača več, nego je vreden. Vsi pa zaupamo državi, da nam zamenja drobiž za zlato, tudi potrebujemo denar z malo vrednostjo za malenkostna plačila in tako smo zadovoljni z malimi vinarčki.

Po postavi mora sprejeti vsakdo bakren drobiž do 1 krone, do 10 kron nikelnast denar in do 50 K srebrnih kron.

Nemogoče si je predstavljati današnji svet brez denarja. Vse se ceni po denarju, vse se plača v denarju, vse se kupi z denarjem.

Delavec dela; njegovo dela se plača z denarjem. S tem denarjem kupi v trgovini jedila, obleko in druge potrebščine za svoj dom. Trгоvec je plačal njegovo delo, njegov dobiček in riziko. Trгоvec je pa že poprej od tega zneska, ki ga je sedaj dobil od kupca, plačal blago prvemu producentu. Ta zopet je imel dobiček, a je tudi moral plačati svoje delavce. Če to naprej razmišljujemo, vidimo, kako delamo vsak za se, a ob enem za, skoraj bi rekel, ves svet. Vsak človek izvršuje veliko nalogo. Denar je sredstvo, s katerim lahko zamenjam svoje delo za tuje delo in tuje blago.

S svojim delom sem napravil dvojno korist: delodajalcu in sebi. Ko sem prejel denar — plačilo za svoj trud — izdal sem del svojega truda v spremenjeni obliki, v denarju za svoje potrebe in koristil sebi in prodajalcu. Brez denarja bi bilo to skoraj nemogoče. Vsak bi moral živeti za se, vse bi si moral pripraviti kolikor toliko sam, moral bi biti poljedelec, kovač, krojač, čevljar, zdravnik, sploh vse bi moral znati. Delati bi moral venomer, a nikdar ne bi dosegel tega, kar mu je mogoče s pomočjo denarja.

Velikanskega pomena je denar za današnji razvoj kulture. Nikakor pa ni denar namen samemu sebi. Ne delam radi tega, da dobim denar, ampak da si pred vsem oskrbim svoje življenje. Kadar sem glede življenja brez skrbi, počival bom, poiskal razvedrila, ki me bodo osvežila, ojačila in mi bodo tako koristila. Čital bom lepe knjige, zabavne in podučne ter gledal, da si razširim svoj duševni obzor. Pozabiti pa se ne sme na rezervo za poznejše čase. Mlad človek mora delati za dva: za svojo rodbino, če je ima in za sebe kot onemoglega starčka. Nečastno je, zanašati se na starost na tujo pomoč.

Otročji, naravnost bolan na duhu je skopuh, ki mu žare oči, ko šteje svoj denar v zaprti sobi čisto sam. Zlato mu blišči pod prsti, bankovci plešejo iz blagajne v blagajno. Ta pogled, o skrivnostno šustenje papirja in zvenenje cekinov ga očara. S težavo se loči od denarja, če ga posodi in le oduševno obresti ter upanje, da vidi kmalu še večji kup, ga premagajo. Tak človek je kakor kup gnoja, ki ga je kdo pustil na polju, mesto da bi ga raztrosil in pognojil njivo.

Če imam denar in mi manjka podjetnosti, dam ga v posojilnico ali hranilnico, kjer izvršuje razne svoje naloge ter koristi meni ter celi družbi. Človek je odvisen od družbe, od drugih ljudi. Delati mora, da izpolni svoje mesto v nji v vsakem obziru.

Enak škodljivec družbe, kakor je strašilo-skopuh, je tudi lahkomiseln zapravljivec. Prekratke pameti je, da bi uvidel, kako malo koristi in uživanja ima, od svojega neplodnega življenja. Poleg tega pride razmetani denar navadno v roke, ki so denarja najmanj potrebne, a ne v one, kjer bi veliko koristil. Obadva sta sužnja mrtve stvari, mesto da bi bila njen gospodar. Dokler je kaj cvenka, sta srečna; ko pa zmanjka, sta kakor pes brez gospodarja.

Končam z besedami:

Ni umetnost denar si pridobiti; umetnost je, denar uporabiti.

VINKO SADAR:

USLIŠAN.

Nikdar še niso doživeli na okrajni sodnji kaj takega. Gospodje so se smejali, da so jih boleli trebuhi, mežnar Blaž je stal s solzami v očeh pred mizo, zadaj pa se je muzal Cene Čabar.

*

Cene Čabar je bil srednje velikosti, širokih prs, mišičastih rok. Po leti je hodil odkrit, po zimi je pa poveznil na glavo velik, na mnogih mestih že cvetoč klobuk, ki so ga že nosili njegovi dedje in pradedje. Rjavi lasje so mu v neredu štrleli na vse strani sveta, se mu vili okrog ušes in mu silili čez visoko, zamazano čelo globoko v oči. Obraz je bil zagorel in tu pa tam se je videlo, da Cene Čabar sovraži vodo. Majhne, izpod košatih obrv neumno gledajoče, motne oči so dajale obrazu izraz malo prismuknjenega človeka. In res ni bil Cene Čabar pri popolnoma zdravi pameti, odkar je še kot otrok padel z visoke mize na tla.

Obleka mu je bila zelo priprosta. Široka prsa mu je pokrivala trda platnena srajca, ki že dolgo, dolgo ni videla vode. Do pasu je potegal nase hlače, kojih prvotne barve ne bi spoznal noben slikar. Sedaj so bile zmes vseh mogočih in nemogočih barvil. Strašno so upile tudi po krojaču, na kolenih so zevale globoke rane, ob dnu so bile popolnoma razcefrane. Hodil je Čabar vedno bos, le ob snegu je vtaknil svoje noge v velike škornje, ki so se tudi že bunile in puntale, da bi držale vodo. Če je bilo hladno, je vrgel še čez ramo oguljen suknič.

Cene Čabar je bil star okoli 30 let. Bil je sam na svetu, ni imel ne bratrov ne sester, sorodnikov ne prijateljev. Starši so mu že davno umrli in mu zapustili tam pod gričem raztrgano bajto in kos njive. Cene se ni brigal ne za njivo, ne za bajto.

Hodil je domov le spat, ali pa še ne. Sicer je pa hodil od kmeta do kmeta, delal tu in tam, nikjer preveč pridno, zaslužil malo, to pa, kar je, je pustil vse sproti v gostilni. Toda živelo se je že in Cene je bil zadovoljen s tem življenjem. Le včasih ga je prijela strašna želja po denarju. Rad bi imel nekaj kronic, ne vedno samih grošev in krajcarjev. Toda, kako dobiti denar?

Hudoben ni bil Cene, da bi koga oropal, mu še na mar ni prišlo. Toda Čabar je vedel za drugo sredstvo in bil je prepričan v svoji glavi, da bo pomagalo.

Kadar so ga prijeli silne želje po denarju, je šel Cene Čabar v cerkev. Tam v stranskem altarju je stal sv. Anton. Pred tega se je postavil Cene, ga milo pogledal in prosil:

„O, sv. Anton, daj mi sto kron! Oče naš . . .“

In ko je zmolil oče naš, je zopet zavzdihnil:

„O, sv. Anton, daj mi sto kron! Pa ravno sto, več ne maram, manj pa tudi ne!“

Nato je zmolil zopet en očenaš in odšel.

Tako je hodil Cene v cerkev prosit denarja in za trdno je upal, da ga bo uslišal sv. Anton. Bil je vztrajen prosilec, upal je še vedno, dasi je hodil tako že leta in leta brez uspeha.

Ljudje so iz začetka brili norce iz njega, nato so pa kmalu pozabili na vse. Nikdo ga ni več zbadel. Cene je pa še vedno hodil in hodil.

Ko je bil pa star 30 let in 11 mesecev, je bil pa res uslišan.

Mežnar Blaž namreč, ki je videl Ceneta vedno stati v cerkvi, je mislil:

„Hm, kaj, ko bi ga preizkusil? Pravi, da ne vzame manj kakor 100 kron, bomo videli.“

Blaž je bil priden in varčen in je zato imel nekaj denarja. Ko je videl, da Cene zopet prihaja, je položil pred Antona 90 kron.

Cene je kmalu zopet stal pred Antonom in molil in prosil, kakor po navadi. Ko je bil pa sredi očenaša, je veselo zavpil. Zapazil je denar. Hitro ga je vzel v roke in štel.

„Devetdeset je, no sv. Anton, boš pa še drugič dal 10 K! Pa Bog plačaj!“

Veselo je zapustil cerkev. Pred vrati ga je pa vstavil Blaž.

„Moj denar sem!“

„Kakšen tvoj denar? Meni ga je dal sv. Anton.“

„Moj je!“

Blaž mu ga je hotel vzeti iz rok, Cene ga je pa pahnil kot žogo od sebe, veselo zavpil in zbežal . . .

Blaž je šel na sodnijo, tu so mu pa rekli, da ne morejo Cenetu nič narediti. In zato so se smejali gospodje, da so jih boleli trebuh, zato je imel Blaž solze v očeh in zato se je zadovoljno muzal Cene Čabar.

Priporočeno.

„Prosim Vas, kje pa tukaj v Vaši občini lahko najbolje spim?“

„Hm, seveda na postelji.“

Trinajst — nesrečna številka.

„Ali ne veste, g. doktor, zakaj se je Emina zaroka razdrla?“

„Eh, to je bila njena trinajsta zaroka in ona se je zbala, ker trinajst je nesrečna številka.“

IVAN MATIČIČ:

□□□

NOČNI ČUVAJ.

Nočni čuvaj v naši vasi je bil Boštjan. Dvajset let opravljal je to naporno, nehvaležno in revno službo. Nikdar poprej in pozneje nikoli ne bo imela vas tako zvestega in vztrajnega čuvaja. Neštetokrat je rešil Boštjan speče vaščane pretečega požara, neštetokrat odgnal nepoklicane nočne tatove in potepuhe, neštetokrat sklical speče trpine ob nevarnosti, ki se bližala.

Ni se strašil groznih, vihnih noči, ne nesreče, ki mu je tolikokrat pretila; ni se strašil dolgih, mrzlih nočnih ur v ostri zimi, ne izstradanih volkov, ki so tulili ob takih nočeh nad vasjo, prežeči na krvav plen . . . Ni se strašil temnih pošasti, ki so se prikazovale ob črnih nočeh, ne groznih glasov, ki so se oglašali v gluhi temi . . . Ni trepetal pred pijanimi ponočnjaki, ki so rogovilili ob poznih urah, ne pred surovimi pretepači, ki so se podili ob nedeljskih nočeh skozi vas.

Trideset let je pasel Boštjan v vasi čredo, in ko so opešale moči, ko ni bil več v stanu, plaziti se za živino po trnju in skalovju, ko ni mogel več zadrževati razposajene črede pred sitnimi muhami in vročino, tedaj je zapustil čredo in vaščani so mu ponudili službo nočnega čuvaja.

In zvesto je čuval revno vas sedemdesetletni Boštjan noč za nočjo, enakomernih korakov se pomikal uro za uro skozi vas in klical s hripavim glasom svoj starodavni: „Varda, varda, luči in ognja . . .“, ki je zamolklo odmeval v gluho noč.

Mnogo je pretrpel Boštjan, mnogo hudega prestal, dobrega nič. Mnogo videl groznega in pregrešnega, mnogokrat rešil uboge vaščane gorja in nesreče — in vse to iz ljubezni do bližnjega, iz ljubezni do revnega rojstnega kraja. Težka in narporna je bila služba, a revno, beraško je bilo plačilo. Za trdo, zvesto službovanje trd, grenek kruh . . .

Zvesto je opravljal to službo dvajset dolgih let. Pušič kratko staro pipo, edino družabnico in vasovalko, se je podajal iz svojega revnega bivališča vsako uro skozi vas, oborožen s skrhano čuvajsko sulico, in kličoč jednakomerni svoj „varda, varda . . .“

Kolikokrat je bil napaden Boštjan od neznanih nočnih zlikovcev, kolikokrat obljan od psov ali pa je celo planila izza plotú divja zver . . . Boštjan je nastavil skrhano svojo sulico, revno orožje, ki ga je rabil z neomejeno pravico in v katerega je imel vse zaupanje.

Tresočih rok, slabotnih, opešanih moči premagoval je sedemdesetletni čuvaj napadalce in sovražnike svoje. Nevidna sila tiščala mu je v rokah skrhano orožje, nevidna sila pognala napadalce v beg ali jih treščila ob tla . . .

Nazadnje pa je ta nevidna sila popustila in Boštjan je — podlegel . . . Odpor je bil preslaboten in ni mogel več kljubovati divjemu, nepričakovanemu naskoku.

* * *

Vaški potepuh Korčin je kradel, kar mu je prišlo pod roke. Bil je krepak in zdrav, a delo mu je smrdelo in je najraje pohajkoval in kradel ob temnih nočeh. Napravljaj je Korčin čuvaju Boštjanu največ preglavic in Boštjan je delal preglavice Korčinu. Vedno sta si bila v prepiru in sovraštvu. Ovadil ga je Boštjan neštetokrat in neštetokrat je odsedel Korčin po nekaj tednov ali mesecev in se zopet povrnil ter začel svojo „srečo“ znova . . .

Tema in viharna je bila tista noč, ko je zapazil Boštjan črno postavo, ki je pristavila lestvo in se splazila v podstrešje. Uganil je, da se plazi Korčin na svoje „delo“ k bogato obloženim skrinjam v podstrešje . . .

Narahlo Boštjan potrka na okno. Tiho se odprejo vežna vrata in prikaže se gospodar z leščerbo v roki. Oprezno sta splezala po lestvi in našla Korčina pri tatinskem delu: spravljal je v malho okajeno gnjat in grabil fiziž v svojo vrečo. Ko ju zapazi, plane preklinjaje proti njima, hoteč ju prekucniti vznak pri odprtini, a uganila sta njegov zlobni namen in sta se v zadnjem hipu umaknila nazaj po lestvi.

Korčin spozna, da se mu je ponesrečil bogat plen in zavedajoč se, da ga zopet čaka kazen, še ostrejša kot so bila dosedanja, sklene maščevati se. V žep seže po užigalico, jo obdrgne ob hlačnico in vtakne v prekajeno slamo . . .

Nato pa skoči iz podstrešja . . .

Po par letih se je povrnil Korčin iz zaporov, kjer je opravljal pokoro kot tat in požigalec. Ni pa se povrnil kot spokorjen in spreobrnjen grešnik, ampak še odurneje je bilo njegovo srce, nameni njegovi zlobnejši. Po maščevanju in osveti je klicala zlobna vest . . .

Ostra in dolga je bila zima in izstradani volkovi so tulili nad vasjo ob mrzlih nočeh.

Tulili so in prežali na krvav plen. Vedno huje je pritiskala lakot in vedno bliže so prihajali k stanovališčem. Zapirali so vaščani svoje hleve, zapirali in zaklepali vežna vrata, luči uga-sovali in prestrašeni trepetali ob teh groznih nočeh.

Tudi Korčin je čul to tuljenje in v njegovi malovredni duši porodil se je zlobni namen: volkove naščuvati na sovražnika svojega! . . . Volkovi naj raztrgajo sivolasega čuvaja, ki mu je storil že toliko preglavic! . . .

Klali so v vasi prašiče in Korčin je naberačil gorskih svinjskih črev, z lažnjivim izgovorom, da si jih ocvre za večerjo. Ta čreva je v pozni nočni in temni uri ovil na leseni ograji ob poti. Izstradane zveri so kmalu zavohale nastavljeno pečenko in so se ji hlastno približale . . .

Zdaj pa priključ čuvaj Boštjan svoj „varda, varda, luči in ognja, ura je polnoč . . .“ Še en klic in volkovi zatulijo, popustivši svojo gostijo, in planejo preko ograje na pot . . .

Nesrečni čuvaj ne izgubi poguma, temveč z vso močjo zakliče na pomoč in udari s skrhamo sulico prvo zver, ki se mu približa, po glavi s tako silo, da se ta rjoveča umakne. Približa se druga zver, zijajoča in tuleča, in tej zapiči Boštjan sulico v žrelo, a ta zgrabi orožje z močnimi zobmi, da ga ni mogoče iztrgati . . . Nato pa naskočijo ostale zveri skoro že osemdesetletnega brambovca od strani . . .

Obupen je bil odpor, napadalci divji in grozni . . . Korčin pa se v bližnji šupi zlobno zakrohoče . . .

V tem hipu pa planejo kot na en klic, bližnji sosedje iz svojih koč, napol oblečeni, oboroženi s sekirami in cepini. Čuli so prestrašeni sosedje obupen klic zvestega svojega čuvaja in prihiteli so v zadnjem trenutku omahujočemu starčku na pomoč.

In zatulili so volkovi divje in grozno, ko je udarila po njih nova odporna sila, popustili okrvavljeno bojišče in se umaknili preko ograje . . . Rešiteljji so pa odnesli nezvestnega, skrivavljene-ga čuvaja v toplo zavetje.

Hudo so ga razpraskale zveri in oklale po glavi in po rokah, a to se je počasi pozdravilo in prebolelo, globoka rana na nogi se pa ni zacelila nikdar več.

Pa reven, siromašen je bil ta pokoj. Revni so bili vaščani in revna je bila njegova pokojnina. Beračiti je moral od hiše do hiše v poznih letih svojega življenja. Pa glodal je ta trd, grenek kruh radevolje, saj je ljubil svojega bližnjega, ljubil revno grudo, ki ga je vzredila. Ljubil jo je prav do groba . . .

ANTON PUC:

POLETNA ROMANCA.

Na prostrani
tam poljani
žela mlada je žanjica,
urno pod srpičem ostrim
sklanjala se je pšenica.

Pa se dvignil je škrjanček,
oj škrjanček, pevec drobni,
iz valovja zlatega
in zagledal je žanjico
in zažgólel in zapel:

„Oj žanjica, oj žanjica.
čuj me, nekaj ti povem —
včeraj videl sem: tvoj ljubček
drugo že mladenko ljubi —
tebe pa pozabil je . . .“

Zabolelo jo je v srčku,
solze ji prišle v oči
in v zmedenosti še v prst se
vrezala je s srpom ostrim —
pa so krvco, pa so solze
pila izsušena tla . . .

□□□

MICI GALE:

MATEVŽ.

Pred hišo sva sedela z materjo, ko je prišel Matevž — naš stari gost.

Bil je visok, suh, kar ga je delalo najbrže še višjega, postaranega, nagubanega obraza z majhnimi sivimi očmi. Bival je dve uri hoda iz mesta. Med vinskimi griči je samevala samotna bajta, ki jo je bil nekoč podedoval po teti in mu je nudila na stare dni dobro zavetje. Toda bil ni mnogo doma. Poleti se je lotil še kje kakega bolj lahkega dela, drugače je pa prosjačil. Ako ga ni huda zima tako strla, da je bil primoran ostati doma, je bil tudi pri nas redno prve dnij v mesecu. Dobil je redno po 20 do 30 vinarjev in kak ponošen komad očetove obleke.

Jako toplo je bilo in Matevž je bil proti svoji navadi zelo zgovoren. Nekaj časa je stal pred nama, opiraje se na grčavo palico, potem pa je sedel nama nasproti. Odložil je torbo; bila je usnjena in jo je dobil skoro gotovo od kakega lovca, ker je imela na vrhu vdelane štiri zajčje tačke. Nato je nekaj časa brskal med kruhom, tudi košček slanine je imel že in nekaj tabaka, ter je končno privlekel veliko modro ruto, si otrl pot in potegnil po laseh. Tedaj sem opazil, da je že zelo osivel.

„Kako pa je z Vašo nogo?“ ga je nagovorila moja mati.

„I tako, tako. Dober vremenokaz je. Predvčerajšnjim me je zelo trgalo in včeraj je res nekaj rosilo. Tako k izpremambi vremena me vedno spominja. Danes je dobra; hodim lahko in me čisto nič ne boli.“

Veste kaj, gospa, ker ste vedno z menoj tako dobri, Vam bom pa povedal, kako sem prišel do tega, da me sedaj vedno k vremenu spominja.

V naši vasi smo se fantje vedno pisano gledali zaradi nekega dekleta. Čedna je bila res. — Imeli smo pa ravno žegnanje, po krščanskem nauku popoludne procesijo in potem še blagoslov. Ko smo se že pri procesiji nekaj sporekli zaradi tega, kdo da bo nosil bandero, kajti pri dekletih ga je nosila ona, smo bili sedaj po opravi lu zopet vsaj na videz složni. Tako smo se napatili v gostilno, za nami je prišlo še nekaj in malo kasneje s strijcem in bratom tudi ona. Pili in plesali smo, da se je vse kadilo. Anka, tako ji je bilo ime, je plesala največ z Mrvarjevim Ivanom iz sosednje vasi. Kmalu smo vsi to opazili, ker pa nas je bilo preveč za enega, smo si začeli med seboj dajati priimke tako dolgo, tako dolgo, da smo se nazadnje pošteno mikastili. Pograbili smo steklenice, kozarce in udrili drug po drugem. Nekdo je bil zgrabil celo štruco kruha in mlatil ž njo okolu sebe. Za slovo so se zabliskali še noži in dva sva jo bila dobro izkupila. Meni ga je nekdo porinil v stegno in kmalu nato sem omahnil. Morda sem se naslonil na kakega fanta, morda na steno, tega ne vem. Ko sem se zopet zavedal, sem imel že obvezano nogo, in so me spravljali na voz, da me spravijo domu. Ležal sem doma kakih štirinajst dni in so me zdravili z raznimi rožami in zelišči. Bilo mi ni pa ne bolje ne slabše, ko so mi kar enkrat oče rekli, da me bodo zapeljali v bolnico. Spočetka sem ugovorjal, ker sem se bal, do mi bodo nogo odžagali, slednjič sem pa le privolil. V bolnici sem ležal osem tednov in še potem dolgo šepal ob palici. Od tedaj me pa vedno spominja k vremenu.“

Približno mesec dni je bilo po tem, ko sem bil pri gimnazijskem ravnateljstvu in poizvedel, kako napreduje brat. Ker je bilo ravno deset, sem počakal brata, da se ž njim o nečem razgovorim. Kmalu so naju obkolili še drugi dijaki, in ko smo se najbolj živo razgovarjali, se nam približa velik, suh berač.

„Gun tag. Bit šen um par krajcer.“ Osupnil sem, ko sem ga spoznal. Bil je naš — Matevž. Nekaj težkega me je stisnilo v prsih, ko sem čul tak nagovor iz Matevžih ust. Slovenski sin, kmetski fant, ki niti ni prišel iz okoliša svojega rojstnega kraja in prosi za milodar v tujem jeziku. Maternega se sramuje!

Nisem se še popolnoma zavel iz osupnenja, ko se enkrat ponovi prošnjo.

„Ne, Matevž, danes pa ne bo nič. Prihodnjič, ko se ne bode te sramovali prositi v jeziku, ki Vas ga je učila Vaša ranjka mati, prositi tako, kot ste njo nekda j, da Vam je odrezala kos kruha.“

Počasi in nekako zamišljen se je pokr il, njegove sive oči so se pa z zlobnim posmehom vprle v mé, vendar le za hip, — in počasi je odšel nazaj proti mestu.

Od tistega dne ga ni bilo nikdar več k nam.

Sie liebten sich beide, doch keiner
wollt' es dem andern gesteh'n;
sie sahen sich an so feindlich
und wollten vor Liebe vergeh'n.

Heine.

Deževalo je zunaj. Dolgočasno so polzele kaplje po šipah, počasi, enakomerno.

Prav pri oknu je sedela in štela niti na ročnem delu: „Ena, dve, štiri, deset, dvajset . . . Pride?”

„Pride? A nič, saj ga ni treba. Čemu bi tudi hodil? In če tudi pride, kaj potem? Pride, če mu postane doma dolgčas, če se mu ne ljubi delati. Ker nima nikamor drugam iti, pa pride. In ker ga pelje pot ravno mimo.“

Sklonila se je in štela dalje. Zastavila je šivanko.

„Dolgčas je. Morda pa pride.“

Ujezila jo je ta misel, ki se je ni mogla znebiti; stresla je z glavo in vrgla ročno delo proč.

Zunaj so se začule stopinje. Gre? Ne, nekdo je šel samo mimo po hodniku. Vstala je in pritisnila glavo k šipi. Nič se ni videlo na ulico. Dež je pršil, jesensko dolgočasno.

Odprla je okno. Pokriti avtomobili, umazana krila, odprti dežniki. — Hitro je zaprla, zunaj je bilo še bolj dolgočasno in pusto.

V sobici je bilo tiho, da je skoraj slišala utripe svojega srca.

Kdo ve, kaj dela?

Piše doma in na nikogar ne misli. Na nikogar; na koga bi mislil? Na njo? Nikoli in nikoli ne bo vedel, da misli ona nanj. Piše; ugonobi se s svojim delom. Saj ne čuti do nikogar na svetu dolžnosti, da bi se čuval.

Če bi mogla do njegove mize, stopila bi kraj njega, in ga prosila:

„Daj meni polovico, saj zmorem toliko kakor ti, daj in delala bova skupaj.“

Morda bi se mu zaiskrile oči in njej bi zavriskalo srce. Dobro bi bilo obema. Toda ne, on ne sme slutiti; govorili so, da ljubi v srcu tiho in globoko dekleta, ki se igra z njim, preponosen je, da bi komu pripoznal. Včasih se mu pozna, da trpi.

Nekdo je potrkal, da so zazveneale šipe na vratih. To je on! Poznala je trkanje vseh svojih obiskovalcev, vsako koleginjo je ločila po trkanju. In bi njega ne?

Vstala je in zaklicala: „Naprej!“

Samo malo mu je je prikimala, ni mu dala roke. Prosila ga je, naj odloži in sede.

Sedel je na divan in si pogladil z roko lase. Ona pa je vzela ročno delo in sedla nazaj k oknu. Nit se je vozljala, potegnila je narazen, da se je raztrgala.

„No, no, le počasi!“

Pogledala ga je — saj mu nič mar, če raztrga še deset niti. Šivala je naprej in zlomila šivanko. Prav rahlo je vzdihnila in poiskala drugo.

„Doma sem pisal, zeblo me je in spomnil sem se na vašo gorko sobo.“

Ne bi bilo tega praviti. Nič ni rekla. Jezilo jo je, da ji to pripoveduje; pa naj bi bil šel v kavarno ali pa v kinematograf. Kakor iskrica se ji je zasvetila v srcu misel: „Klicalo ga je moje srce in čul je.“ Toda ne, ne, stokrat ne! Naj bo kakor hoče; to je zelo tragično — nesrečna ljubezen! Samo malo je manjkalo, da ni prav razposajeno zažvižgala. Na obrazu pa se ji ni izpremenila nobena poteza.

„Kako ste resni danes.“

„Kakor vsak dan.“

„Tako je!“

„Tako je!“

Ponovila je za njim in se zasmejala: „Ali ste že dobil svoje slike?“

„Že.“

„Pokažite prosim!“

„Ne morem. Moram še danes končati to vrsto.“

Molčal je nekaj časa, potem pa rekel tiho: „Ali vi veste, kaj je udanost?“

Toplo jo je prešinilo, a zatajila je vse:

„Udanost? Lepa čednost!“

„Jo poznate?“

„O da, če je na mestu . . .!“

„Če je . . .“

Komaj slišno je ponovil in pristavil: „Tako je.“

To pot pa ni ponovila za njim; še nižje je sklonila glavo. Čemu jo muči, saj bi lahko govoril o čem drugem! Morda se ni dobro zatajevala? Morda slutiti in izziva, da bi izzval priznanje?

Tiho je pristopil k njej. Z eno roko se je uprl na šivalni stroj pred njo, z drugo pa na stolovo naslonjalo za njo. Gledal je v delo, v nit, ki je vezla blago.

„Povejte mi, ali ste že katerikrat ljubili?“ Nenadoma je vprašal, da se je stresla. O seveda, le čakaj! Ne boš!

Zbrala je vse svoje moči; potem pa je prav počasi dvignila obraz od dela in se mu zasmejala v oči:

„Jaz? Seveda! In strašno, strašno nesrečno! Vi si tega niti misliti ne morete, prav zares!“

Njej sami se je zdelo, kakor bi ga bila udarila s pestjo v obraz in videla je tudi, kako se je stresel.

Naglo je odstopil in sedel nazaj na divan.

Nič več nista govorila potem. Prišle so koleginja; klepali in govorili so vsenavskriž, na večer pa so odšli vsi na sprehod.

Nikdar več nista govorila. Čez nekaj let se je poročila in odšla daleč proč. Videla se nista nič več potem.

STARI BREGAR.

To vam je bil čudak, ta stari Bregar. Gori za vasjo je imel staro, na pol razpalo bajtico. Trhljena streha je bila s slamo pokrita; vsa poihrava je že bila, deloma z živo zelenim mahom obraščena, deloma vsa oskubljena, da je ob slabem vremenu dež curjal notri. Stene te uboge bajtice so bile zložene iz začrnelih tramov. Ker so bili premalo obtesani, je bila hišica vsa špranjasta, da je veter skozi pihal. Toda gospodarju se ni zdelo, da bi špranje zamašil in stene zamazal.

Na kolarnici je bila streha uže tako udrta, da jo je moral s kolom podpreti, da se ni zrušila navkup. A kaj za to! Bregarju bi se bil videl greh postaviti novo, dokler je še stara rabila za silo. Kajti bil je neizmerno skop, a govorili so, da ima denarja na kupe.

Toda ljudje marsikatero govorijo. Ko pa ni nihče pogledal v Bregarjeve skrinje in tudi nihče znal povedati, je-li vse res, kar je krožilo med ljudmi, ali ne.

Vedno so si znali kaj pripovedovati, ko so hodili na dolge, zimske večere v prejo, ali kadar so na vroče poletne neskončne dni okapali koruzo. Moj Bog, dnevi so tako dolgi, ure se vrste tako počasi, zakaj si ne bi človek okrajšal časa s pripovedovanjem. Eden zine to, drug drugo in tako potečejo mukapolne vroče delavske ure.

In so povedali, da je bil Bregarjev oče revni kajžar baš v oni bajtici, kjer mu je prebival zdaj sin. Bil je priden in pošten mož, toda, kakor se to že v življenju godi, pripetila se mu je nekoč taka, da so ga gospoda dali v večtedenski zapor.

No, pa saj veste, kako to je. Zbere se v taki kajhi vsakovrstnih ljudi. Ne vprašajo tam za občino, ne redijo jih po vaseh, ampak kakor kateri pride, tako ga vtaknejo notri, brez ozira na to, je-li sedanjim prebivalcem novi došlec po volji ali ne.

Pa je imel stari Bregar srečo. V njegovi celici je sedel tudi neki postopač in danguba, ki je nosil menda precej težko torbo grehov, kajti sam ni računal na to, da bi še kedaj stopil v prostost.

Stari Bregar se mu je bil prikupil. Sedela sta včasih po cele noči skupaj ter sta si pripovedovala iz svojega življenja. Ob taki priliki je Bregar zvedel tudi eno, ki mu je dala blagrovati srečno uro, ki ga je dovedla v ta sicer malo zaželjeni kvartir.

Res čudni so poti božji. Kar je drugim v nesrečo in nevoljo, bilo je njemu izvor sreče in zadovoljstva. Oni potepuh in nebodigatreba se mu je bil izpovedal, da je nekoč pofatil nekje tam med svetom — sam Bog znaj kje — celo vrečo cekinov. To je pa nekje v gornjih krajih zakopal pod neko drevo. Ker sam ni imel več upanja, da bi še kedaj izišel na svobodo, poveril je to tajnost svojemu prijatelju in sedanjemu pajdašu v trpljenju. Popisal mu je natančno kraj in drevo, kjer se nahaja ta zaklad in dal mu je navodilo, kako priti do njega.

Ko je bila Bregarju ura in so se spet odprla vrata pred njim, ni mislil na dom, ampak pohitel je naravnost v označeni kraj, da poišče svojo srečo. Ali ker ni imel pri tem poslu nič prič in ker ni nikomur ničesar povedal, se ni moglo nikdar natančno dognati kaj in kako.

Toda Bregar ni utegnil več dolgo uživati pridobljenega zaklada. Kmalo po svojem povratku domu si je nakopal hudo pljučnico, ki ga je stisnila uže v par dneh. Pred smrtjo je poklical pred sebe svoja dva sina ter jima je izročil najdeno bogastvo. Toda tudi zdaj ni bilo prič poleg, sina sta pa molčala po očetovi smrti ko grob. Ali ljudje so vedeli vseeno povedati, da je delil svoj zaklad na smrtni postelji med sinova.

Kmalo po očetovi smrti se je priženil mlajši sin v drugo selo. Nevesta sicer ni bila bogata, toda gospodarstvo je šlo ipak očitno naprej. Imela sta obilo živine in vedno polne svinjake krulečih ščetinarjev. Vsako leto sta si dokupila falat njivice, a čez nekaj let je bil njiju grunt največji in najbogatejši v celem selu. Pa naj še kdo reče, da si nista opomogla z očetovimi najdenimi cekini?

Starejši brat pa je ostal na domačiji. Kakor smo že gori omenili, je bil pravi čudak. Niti na kraj pameti mu ni došlo, da bi obrnil dobljene cekine v hasen. Niti si ni popravil krova, niti ni kupil zemlje niti nič. Le spravljal je svoje zaklade v staro skrinjo, ki je stala v hiši tik stene poleg vrat. Skop je bil tako, da si ni privoščil niti ob velikih svetkih boljšega prigrizka. Samo krompir je kupal in fižol in začinil si je tako, da je bila samo koza po nekoliko mastna, na jelu se pa ni poznalo prav nič. Še celo soli se mu je smililo kupovati, zato se je rajši navadil kar neslano jesti.

Tako je živetaril Bregar po očetovi smrti čisto sam še par let. Šinila mu je pač večkrat misel v glavo, da bi se bilo dobro ženiti. Če se pa je ogledal po dekletah, se mu ni videla nobena vredna, da bi bila njegova pajdašica za celo življenje. Moj Bog, kaka so bila dekleta! Svilene robce, naškrobljena spodnja krila, s čipkami obšita, ki so samo tako šumela pri vsakem koraku in odsakovala, da so se vse tiste gizdave čipke pokazale izpod roba gornje oprave. Čevljevki na škrip, da je bilo že zdaleč čuti njihove stopinje, kadar so prihajale k maši. Ne, take gizdavke niso za njega, skromnega moža, ki hodi v priprostih, širokih gačah in v robači iz domačega, hodničnega platna. Ako si boljše ne najde, take tudi ne mara.

Bilo je sicer nekoliko sitno. Vedno je toliko opravila pri hiši, ki čaka ženske roke; odkar mu je bila legla v grob tudi mati, ga res ni imel kdo več opravljati. Skuhal si je že, pred pečjo se ni bal nobene ženske in kruh si je vmesil sam. Tudi kravo je še podojil za silo. Samo to vrabično perilo mu je delalo preglavice. Vsake kvatre si je sicer napravil žehto, toda Bog znaj, kako je to bilo, ni mu hotelo biti robje nikdar belo. Čim

dalj, tembolj mu je potemnelo in ljudje so govorili, da je že neznanu pust in zanemarjen.

Bilo je nekega vročega poletnega dne. Ljudje so bili ravno v najhujšem sušilu. Tudi Bregar je imel tam kraj sela nekov travniček, ki si ga je bil po noči ob mesečini pokosil. Zdaj, ko je solnce že hudo pripekalo in ko si je doma postoril, zagrabil je vile ter se je odpravil na travnik sušit.

Na njegov delež je mejil velik travnik, ki je bil last bogatega kmeta iz sosednjega sela. Tam je vse mrgolelo mladih ljudi, fantov in deklet, ki so urno obračali na pol suho krmo, vmes so pa pridno čebljali in popevali. Bila je to jako živa slika, toliko veselih deklin, v svetlih jopicah z žoltimi robci in pisanimi predpasniki. In smeha in veselja je bilo dosti med njimi.

Bregar jih motri nekolika časa z mrkim pogledom. Jezila ga je ta gizdavija, ko se mladi ljudje tako po nepotrebnem našemurijo v nove oprave, kakor če bi bil veliki svetek. Kaj ne bi bile dobre za vsaki dan pri delu i stare, obnošene obleke? Samo njega naj bi pogledali. Oguljena, zakrpana robača mu pokriva život. Okoli vrata ima zavezan rudeč robček, da mu žgoče solnce šije ne opali. Začrnele, široke gače se opletajo okoli njegovih nog. Bos stopa po ostrim, pokošeni travi.

A posušil bo si ravno tako, kot ti mladi, nagizdani ljudje, ki drugih misli nimajo, kakor le edino to, kako bi se bolj onegavo napravili, da bi se komu bolj dopali.

Ko je še tako premišljeval, zagleda kraj drugih visoko, sloko dekle. Ni bila baš lepa, niti prikupljiva. Črnopolti obraz je kazal, da je že prešla čez prvo mladost. Opravljena je bila čisto skromno, v slabo, vsakdanje krilo. Na desni strani temnobojnega krila je bila pritisnjena velika krpa. Prišita pa je bila z velikimi neokretnimi ubodi z debelega, domačega konca. Z nerodnimi, ostrimi kretnjami je grabila krmo ter se ni menila za vesele tovarišice. Sama za se je opravljala svoje delo, kakor da ni od te družbe.

Bregar jo nekoliko časa radovedno motri.

„Zakaj si si ti dekle prišila na črno kiklo z belim koncem?“

„Znate, nisem imela doma črnega konca, pa se mi je žal videlo krajcarjev, da bi si ga kupila. Domačega konca sem pa imela doma. Šaj še bolj drži, kakor kupljeni konec.“

„A glej, zato. Ti si pa res šparovna deklina.“

Obrnil se je Bregar v stran ter začel preobračati in premetavati svojo krmo. Pred očmi mu pa je bilo ves dan črno krilo, z belimi ubodi zakrpano.

Ko je solnce zahajalo, je bila njegova krma suha. Splastil jo je, da jo jutri za rana zvozi domu. A ko je popravljaj baš zadnjo plast, je bil njegov sklep storjen.

„Ona deklina, ki se ji krajcarjev smili za črni konec, mora biti moja, to bo gospodinja po mojem gustoži.“

Kakor je sklenil, tako je tudi storil. Zasnubil je Virantovo Ančko, ker se mu je videla edina pametna in štedljiva dekleta

v devetih farah naokoli. I ona ga je rada vzela, ker je bila že priletna ter se ni nadejala več družega snubca.

Tako sta se poročila Bregar in Ančka.

Kdor bi sedaj mislil, da sta ta dva skopa ljuda dobro gospodarila, bi se jako motil. Bregar, ko je čutil, da ima pridno in delavno žensko v hiši, se je čim dalj, tem bolj odtegnil delu. Dokler so bili deca še mali, je vsaj še zoral tisto njivico za hišo in je živini pokladal. Čim mu pa je prvi sin nekoliko odrastel, je prepustil tudi to delo njemu in ženi. Vse gospodarstvo je slonelo tako rekoč na njenih ramah. Spomladi, ko ji je sin oral, mu je morala sama plužiti. Sama je posejala, okapala, ogrinjala in spravljala. Otroci, ki so bili še mladi, so bili le slaba pomoč.

Ali kadar so bili prodajni jančki v hlevu, se je spomnil Bregar, da je on gospodar. Sam jih je gnal v sajem ter jih je prodal po svoji volji, denarja pa ni nikdar nihče videl, spravil ga je takoj na dno svoje skrinje ter vtaknil ključ lepo v žep.

Kadar je bilo treba kupiti deci oprave ali obuče in mu je žena rekla za kak groš, se je razsrdil nad njo! „Kaka si ti gospodinja, da še za opravo nimaš. Kaj ti bom ja deco opravljal!“

Morala si je pomagati, kakor je vedela in znala.

Seveda je bilo to jako težavno, kajti vedel je on za vsako jajce, ki so ga kokoši znesle. Bog ne daj, da bi bila kedaj katero prodala brez njegove vednosti. To je moralo biti samo za sol in za olje. Tudi kašče je imel pod svojim strogim nadzorstvom. Le s posebno zvijačo se je posrečilo včasih zmakniti kak robček koruze, da ga je poslala po deci skrivaj v tržtvo. Tako je nabirala počasi groše, da je kupila sebi in deci najpotrebnejšo opravo.

Mož njen je pa hodil z rožnim vencem v rokah z živino na pašo. Počasi je stopal za kravami, premikal mrmraje usta ter prebiral jagodo na svojem rožnem vencu. Za delo mu ni bilo mar.

Ko so doraščali dekleti, je bilo ženi nekoliko laglje. Hodila je z njimi v lozo jagod nabirat ter jih je v bližnjem trgu drago prodala. Za jagodami so prišle maline, prišle so gljive in črne borovnice. Jesen je donášala bogato zalogo kostanja. Vse se je dalo obrniti prav lahko v denar. Loza je pridnemu neizčrpen vir dohodkov, če je ve izrabljati. A te ženske so bile pridne in marljive vse tri.

Tako so živele še primeroma udobno par let. Toda prišlo je drugače. Frate, na kojih so stale jagode, so sčasoma zarastle. Ni jih bilo blizu več nikjer dobiti. S tem je bil zamašen izdaten vir dohodkov. Potem je prišlo deževno, mrzlo leto, izostale so tudi gljive in naposled še kostanj ni obrodil. To leto se jim je prav slabo godilo. Res ni bilo za kaj kupiti oprave, da, dostkrat je še celo v kuhinji manjkalo najpotrebnejšega. Stari pa ni dal niti krajcarja.

Kaj storiti? Na najži je bilo še polno orehov. Ženske se jih niso smele dotakniti. Še ni rad videl stari, ako so jih v kolač

natolkle, nikar pa, da bi jih bile prodale. Pazil je dobro na ženske, da mu jih niso zmikale. Toda sila človeka izuči.

Bližal se je božič. Po vseh hišah zdaj na večer čujejo, rezljajo iz pisanega, finega papirja drobne cvetne lističe ter jih zlagajo v lepe rože. Ž njihov spletejo pisane vence, polagajo jih okrog tabel in okrog zrcala na steni, da je k svetkom vsa hiša okinčena, ko trata v cvetoči pomladi.

Samo pri Bregarjevih naj ne bi imeli ničesar. Ni bilo denarja, da bi si kupile popirja, niti ni bilo olja v lampi, da bi si svetile.

Nekega dne se zmisli Tone, mlajši sin Bregarjev ter očita sestrama: „Kaj pri nas ne bo Božiča? Vsepovsod kinčijo, samo pri nas je tak pustoš.“

„Daj, daj, kinči ti, če imaš kaj peněz!“ se mu odreže sestra.

„A zakaj so na najži orehi, kaj jih ne bi tržila?“

„No jih trži, če moreš, saj vidiš, da čača ne dajo!“

„Bom ja več naredil, to je moja briga, samo ti jih potem odnesi v tržtvo.“

Od tistega dne je fant dobro pazil, kedaj je šel oče iz hiše. Komaj je vrata za sabo zaprl, že je bil gori na najži ter si je natlačil vse žepe. Uren je bil in spreten kakor maček, ko se je stari povrnil, je fant tudi že stal spet na tleh ter se je miren, kot se ne bi bilo nič zgodilo zgubil čez vrata ven. Šel je k sosedi ter tam spravil orehe.

Tako jih je nanosil polagoma polno vaganico. Ko se mu jih je videlo dosti, naprosi sosedo, da je šla k očetu.

„Ki vas lepo prosim, sosed, orehe bi si rada predala, pa jih nimam po kom poslati. Dajte mi no svojo Miciko, da mi jih bo odnesla.“

Stari Bregar na to: „Pa naj gre deklina, saj ima časa dosti.“

In nesla je Micika zvrhoma šibnato košaro orehov na glavi od sosede mimo svojega očeta prodajat.

No, to je bilo k božičnim svetkom novih robcev, in popirja za kinč, pa še slaščine dosti za v kolač.

Dasi so zrastle Bregarjevi hčeri v trpljenju in pomanjkanju, so se vendar razcvele ko rožice. Bile so bele in rudeče, nežnih lic in ponosnega stasa. Nihče ne bi bil rekel, da so to hčere mršavega, pustega Bregarja in njegove temnopolte Ančke. A vendar je bilo tako.

Tudi fanti so radi pogledovali za brhkimi puncami, toda upal se ni nihče prav do njih, ker so dobro znali kakov skopuh jim je oče. Toda enkrat pred pustom se vendar eden ohrabri ter zasnuhi mlajšo, Miciko.

Bregar je privolil. Še pogledal ni fanta, ki bi mu bil za zeta. Naj si to imajo mladi ljudje med seboj. Samo o doti ni hotel ničesar čuti.

Mati in hčere so začele z veseljem pripravljati na pir. Ogledale so se po hiši. Moj Bog, kak je tu zgledalo! Kaj se

bodo tu svatje zbrali? Kaj bodo pa rekli, ko je vse tako zanemarjeno in zapuščeno!

Miza in klopi so stare še Bog zna od kedaj. Črvojedina se siplje iz njih, in ščikaste so in obrabljene, da obleka na njih obvisi. Komaj da se še skupaj držé. Ako njih več sede na klop, Bog me, da se mora pod njimi zrušiti. Povedale so to vse staremu, ali on je bil gluha na to uho: „Samo naredite, kaj to mene briga.“

Sprevidele so, da ni s starim nič. Toda Borica, starejša hči je imela par forintov spravljениh, zaslužek od poletnega težaškega dela. Mislila je, da bo imela za opravo. Zdaj pa je ponesla vse svoje prihranke mizarju, da napravi za silo novo mizo in par klopi, da bi mogli vsaj vredno pirovati.

Ali prišlo je drugače. To leto še niso imeli pira pri Bregarjevih. Fant je sicer prav rad jemal Miciko, vendar bi bil pa tudi že rad vedel, koliko ji bo oče odštél. Saj je vedel, da stari ni brez peněz. Pa tu je slabo naletel. Ko je začel siliti in se pogajati za doto, se je stari razsrdil.

„Pa kaj ti ni dosti, če ti dam deklino? Kaj misliš, da mi boš zdaj vse odvedel od hiše? Ob čem bom pa ja živel, če bom vse jej dal? Kaj ji bom iz siromaštva štél doto!“

„Pa saj imate dve kravi v hlevu. Bar eno kravo ji dajte; vendar je ne morete kar tako prazno odpraviti od doma,“ je ugovarjal fant.

„Zdaj pa vidim, da si res navdarjen. Kaj misliš, da sem kravo zastonj odredil? Krava ne gre nikam z mojega dvorišča. Pa naj še Micika ostane, če je nečeš samo tak.“

In res je morala ostati Micika doma, ker se je vsa kupčija razdrla ob nesrečni tej kravi.

Ančki je bilo hudo pri srci. Kakor je odbil stari tega snubca, tako ji odbije vsakega, a hčere ji ostanejo doma. Dobro je poznala svojega starega. Vedela je, da ne opravi ničesar z njim, če bi mu prav prigovarjala. Zato je rajši molčala in pretrpela.

Niso takrat še mislili, da bo to Bregarju zadnja zima.

V postu, že je bilo proti solncu vse kopno, samo po jarkih je bil še sneg, — se je stari Bregar prehladil in je legel. Seveda ni maral, da bi kdo stopil zanj v lekarno po vračtva. Smilili so se mu groši. Tako se mu je stanje bolj in bolj poslabšalo.

Ančka, videča, da se mu bliža zadnja ura, ga je hotela pripraviti do tega, da bi napravil testament.

„Glej no, če te Bog zdaj k sebi pokliče, pa boš vendar dal kateremu zapisati.“

Glupo jo je pogledal, kot ne bi razumel, za kaj se gre.

„Francu ne dam, preveč je potraten.“

„Pa no daj Tončku, če Francu nečeš dati.“

„Ne, Tončku pa tudi ne, preveč je prefrigan.“

„Tak komu boš pa izročil? Kaj boš kateremu deklet dal?“

„Kaj, da bi dekle zagospodarilo, tega pa tudi ne.“

„Tak vsaj povej, komu boš dal zapisati,“ sili Ančka zopet v njega.

„Nikomur ničesar ne dam, ker niste vsi skupaj nič prida. Vse bi samo zajeli.“

Nevoljno je nekaj zabrundal in ni hotel več čuti o kakem testamentu.

Obrnil se je k steni ter začel na pol glasno momljati rožni venec.

Žena je sedla k peči ter je nemo poslušala moževo molitev. Prihajale so sosede ter tihe sele k njej, da bi ji pomagale krajšati dolge nočne ure ob ležišču bolnikovem.

Mirno je ležal Bregar na postelji. Ni se pobrigal za navzoče, ampak le mrmral svojo molitev. Jezik se mu je začel opletati.

Pa se nagne žena k sosedi ter ji tiho pošepče: „Ne bo več dolgo, več se mu meša. Ni prav molil.“

Zdaj se pa urno okrene Bregar proti njej: „Kaj si ti rekla, stara, da prav ne molim? Še vem dobro moliti. Še bom, še; boš se ti še načakala!“ in začel je spet momljati rožni venec.

Ali motil se je. Ni bilo treba Ančki več dolgo čakati. Še predno se je pokazala na nebu prva zarja, baš ko so se začeli glašati na dvorišču petelini, se ji je dozdevalo, da mu sapa izostaja. Skočila je pokonci ter prižgala blagoslovljeno svečo. Komaj mu jo je stisnila v roke, že se je izvil Bregarju zadnji zdihljaj iz prs.

Ko so pregledali Bregarjevo skrinjo, so našli na dnu skrinje v star, rudeč robec povezanih polno tolarjev, starih cvancig in plesnivega popirnatnega denarja, ki že davno, davno več ni imel veljave. Na vso srečo je pa bilo tudi dosti goldinarjev, petokronk, kronic in celo zlatih cekinov, da so se mu hčere v drugem pustu prav lahko omožile.

Večno trgovec.

„Gospod tolovaj — ne streljajte mene! Veste kaj, jaz kupim od njih to pištolo.“

Aretiran.

Redar: „Stoj, lopov!“
Baraba: „Eh kaj, nič se ne bojte, jaz se kmalu vrnem. Grem samo svoji ženi povedat, naj me ne čaka za kosilo.“

FRANJO NEUBAUER:

SPOMINI ZVONÉ.

Neslišno skoro včasi
iz dalje zazvoni,
tišino zvon pokojno
motiti se boji.

Naenkrat pa glase mogočne
prinese piš vetróv,
slovesne kot akorde
velikonočnih zvonóv.

Tako zazvenel je iz dalje
spominov akord boječ,
kot da si ljubezen nekdanja
ne upa do mene nič več.

A vedno več spominov
iz duše mi vstajalo je
in vedno močnejše in bližje
zvenenje prihajalo je.

Zvenela je himna ljubezni
iz popolzabljenih let,
zvenela kot večnosti himna,
kot spev prebogati in svet.

□□□

ANDREJ SUHADOLNIK:

RAZPRODAJA.

Alo možje in žene, kdo da več!“
Tako je kričal debeluhasti mešetar Juri, ki je bil že
ves hripav vsled upitja. V obraz je bil rdeč od preveč
zavžite pijače.

„Prenehaj nekoliko Jurij, da se zopet malo pokrepčamo,“
je glasno spregovoril srednje velik mož, ki je bil v nasprotju
z drugimi ljudmi precej gosposko oblečen. Bil je to prekupec.
Kupoval je cela posestva, potem pa jih prodajal na drobno, da
je imel več dobička.

Tako je prišel ta človek tudi v našo vas in je kupil Hri-
barjevo posestvo, katero so baš oni dan razprodajali.

Po onih besedah, ki jih je govoril mešetarju, je prijel v roko
veliko steklenico, napolnjeno z vinom, in natakal okoli stoječim
v kupice.

„Ali izvolite morda slivovko? Tudi s to Vam lahko po-
strežem,“ se je prijazno obrnil h kočarju Matevžu, kateri se je
branil vina.

„Le dajte, če ste tako prijazni,“ se je odrezal Matevž in
hlastno segel po kozarcu z žganjem, katerega mu je ponudil
prodajalec.

Zadovoljno je gledal po množici ljudi, katerim je stopalo
vino in žganje v glavo, da so se začeli glasno pripraviti med
seboj. Saj je naročil pijačo samo zato, da bi upijanil ljudi in
bi v pijanosti obetali za svet več nego je vreden. In ta nakana
se mu je tudi posrečila.

„No, sedaj pa zopet lahko začnemo,“ je rekel z nasmehom
in pomežiknil mešetarju, kakor bi mu hotel reči, da so ljudje že
dovolj brez lastne volje.

Prišla je na vrsto njiva, za katero je obljubil kočar Matevž
zahtevano vsoto.

„Plaćano v prvo, drugo in —,“ je zakričal Jurij in se ozrl po množici.

„Deset kron več,“ se oglasi ženski glas. Bila je to Matevževa sosedna Neža, mlada in precej čedna ženska, ki je prišla pred kratkim iz Amerike, pustivša tam postaranega moža. Govorilo se je, da je prinesla precej tisočakov s seboj.

Matevž jo je zaničljivo pogledal rekoč:

„Molči, baba, ne boš jo dobila ne, četudi obetaš kar po deset kron!“

„Jaz lahko, ker imam. Kaj boš ti, ko nimaš drugega kakor svojo raztrgano bajto.“

„Seveda lahko, ker si ogoljufala in okradla moža“, ji je zalučal Matevž v obraz.

„Kaj ti veš o mojem življenju?“ je zacvilila Neža, kakor da bi ji kdo stopil na prste. Planila je proti Matevžu, a on je sunil nasilno žensko proč.

Pristopili so v okoli stoječi in pomirili nasprotnika, potem pa so licitirali dalje. Podražila sta njivo za sto kron drug drugemu, nakar je ostala Neži. Seveda je bila napol predrago plačana.

Pametnejši ljudje, ki so gledali to početje, so majali z glavami, rokoč: „Mislijo, da pijejo na prodajalčev račun, pa pijejo svoj denar.“

„Še kesali se bodo, pa bo prepozno,“ je pristavil star, izkušen kmet. „Stavim, da bo moral marsikdo prodati najlepši kos svoje zemlje ali gozda, da bo plačal dolg, ki si ga je danes v pijanosti nakopal. Pomilovanja vredni so dandanes mlajši gospodarji, da se puste zapeljati za kozarček vina ali žganja.“

Drugi dan je marsikdo vstal s težko glavo in s strahom v srcu, ko se je domislil prejšnjega dne in svojega dejanja. Klaverno so hodili kupci po kupljenem svetu in premišljevali, kako bi se rešili predrago kupljenega sveta. A vsak je uvidel, da bi moral zgubiti polovico one vsote, katero je dal za svet, pa še bo težko prodal. Preklinjali so prodajalca in pijačo, vendar popraviti se ni dalo.

A najhujše je šele prišlo. Napraviti le bilo treba kupna pisma in obenem odšteti denar.

„Kje naj vzamem denar?“ se je marsikdo vpraševal s skrbjo in obupno gledal predse. Obrnili so se na hranilnice in bogatejše kmete, ki so jim posodili denar proti visokim obrestim.

Kmalu so se pomirili razburjeni duhovi po vasi. Pozabili so na dan rozprodaje, zlasti še, ker se je umaknil Hribar s svojo družino v mesto.

Med tem je prišla jesen, ki pa ni prinesla kmetovalcem onih darov, ki so jih pričakovali. Zlasti so občutili posledice slabe letine oni, ki so se zadolžili zaradi Hribarjevega posestva. Plaćati je bilo treba obresti od izposojene vsote. A kje dobiti denar?

Začeli so se oglašati upniki in izterjavati denar.

In zgodilo se je, da se je oglasil pri treh manjših posestnikih boben. Prodali so jim vse, ostalo jim ni ničesar. Žalostno so gledali na dan razprodaje, kako razdevajo njihov dom brez usmiljenja, ne ganejo jih niti solze, niti obupni pogledi nesrečnih družin.

„Gospodaril bi bil boljše in bil zadovoljen s tem, kar je podedoval po svojih prednikih, pa bi ostal gospodar na lastni zemlji.“

Tako so si šepetali ljudje, ki so gledali razprodajo, a v njihovih očeh ni bilo usmiljenja.

„Kam sedaj?“ se je vpraševal nesrečni mož, ko je gledal pred seboj objokano ženo i lačno deco.

Doma nima več, tudi prostora ni več zanj v domači vasi, kjer bi ga ljudje postrani gledali in ga vedno zbadali. Rešitev je videl le v prekmorskih deželah.

Štirinajst dni po razprodaji se je pomikalo v zgodnjem jutru trinajst oseb iz vasi proti bližnji postaji. Moški so nosili na ramah velike kovčege, ženske pa so imele v naročju svoje dojenčke, starejše otroke so peljale za roko. Ko so prišli na klanec, so se ustavili in še enkrat pogledali na svojo rojstno vas. Solze so jim močile lica.

Odpeljali so se v daljno Ameriko, kjer so izpile tovarne in jame njihove telesne in duševne moči. V domovino pa se niso vrnili nikdar več.

MILAN ZUPANČIČ:

PROFESOR IN DIJAK.

Ura je odbila deset. Šolski zvonec je zazvonil. Po stopnicah so hiteli dijaki v nadstropja, v razrede. Iz konferenčne sobe se je prikazal ravnatelj. Bil je visoke postave in plemenitega obraza. In oči mu je sevala vabljliva odkritosrčnost in prijaznost.

Za njim so se prikazali profesorji in se poizgubili po dolgih hodnikih. Mlad profesor je obstal pred ravnateljem in mu napravil lahen poklon. „Salve, salve . . .“ je dejal zadovoljno ravnatelj svojemu sinu, mlademu profesorju in ga na rahlo potrkal z roko po rami. Dobro se mu je zdelo, da ima takega sina. Stal je in gledal za njim. Pobožal si je svojo dolgo, sviлено brado in se vrnil.

Mlad profesor Mirko je nesel kopo modrih zvezkov pod pazduho in hitel za ostalimi profesorji. Gospod Mirko ni bil priljubljen med dijaki. Izognil se ga je vsak na ulici, če se je le dalo. Svojo službo je opravljal komaj pol leta. „Jabolko ne pade daleč od drevesa“ pravi sicer pregovor; toda to pravilo ni veljalo pri gospodu Mirku.

V ženski družbi je bil zelo galanten in čislan, nekatere so rekale, da ga je sam med. Pri gospodih ga niso posebno radi

imeli. Hotel je imeti vedno prvo besedo in vsaka zadnja je bila njegova. Videl je samo sebe in se trkal po prsih: „Ego sum, ego . . .“ Tudi zbadljiv je bil. Marsikoga je s svojim jezikom hujše razžaril, kakor pa, da bi mu pripeljal gorko zaušnico. Ako je videl svojega bližnjega v nesreči, se je veselil in si mel roke. Bil je jako škodoželjen.

Stanoval je seveda pri svojem očetu. Doma je bil redko-beseden in skromen, ker mu je oče imponiral, kakor vsakemu. V šoli je bil neprijazen, skoro surov. Zbadal je učence, kakor je vedel in znal.

*

Gospod Mirko je zravnal zvezke in stopil v razred. Dijaki so stali, kakor sveče in pogledi vseh so bili obrnjeni vanj. V znamenje, da naj sedejo, jim je malomarno zamahnil z roko. Šel je h katedru in položil zvezke na kraj. Iz miznice je vzel zeleno knjigo, namočil je pero v črnilo in se ozrl po razredu. Bilo je vse tiho, v znamenje, da nikogar ne manjka. Zapisal je nekaj črk, zaprl knjigo in jo plusknil v miznico.

Vstal je in stopil kraj mize. S prsti je bobnal po zvezkih in se nasmejal: „He, he! Dragi sedmošolci! Vi ste junaki, ki vam jih ni para na svetu. Koruzni ministri še lahko postanete in rabite kot žezlo puhlo koruznico.“ Zadovoljno se je smejal in si vil majhne brke pod nosom. Nekteri dijaki so se po sili nasmejali, drugi so ga jezno gledali.

Vzel je vsak zvezek, posebej v roko in vsakega pošteno obral do kosti.

„To je zopet tak ženij!“ se je zasmelaj ironično in pokazal s prstom na dijaka Čižmeka.

„Vi, koliko ste že stari? Kdaj se bodeite spametovali? Vi ste pravi čiži-miži,“ je začel psovati dijaka, ki je bil eden izmed boljših učencev. Franc Čižmek je molčal in povesil oči.

„V cirkus bi vas lahko poslal za prismojenega Avgusta! Pri vaši nalogi bi lahko tri škatlje cigaret skadil in še ne bi bila popravljena. Pišite manj! Citatov in verzov ne maram v nalogi. Olepšanih fraz tudi nočem. He-he-he . . . Vi ste poetično navdahnjeni. Morda postane iz vas še kak svetovni poet?! Kdo ve?! Vi pišete in pišete, ne poveste pa ničesar. Vi zmešate vse skupaj, repo, fižol in zelje. In to naj bi bila naloga? . . .“

Gospod Mirko ni maral dolgih nalog. Ljubil je kratke, suhoparne opise in orise. Če je pa kak dijak živahno, s čutom pisal, je bil že v konfliktu s profesorjem. Suhoparna naloga brez duše, brez idealnega zanosa pa je, kakor neokusna, neslana juha. Gospod Mirko je ljubil take naloge, da je imel manj dela, manj korekture. Verze in sploh poezijo je črtil!

Gospod Mirko je razprostrl zvezek in ga pokazal razredu. Obe strani zvezka ste bili rudeči. Na strani je bilo napisano vse polno opazk. Črne črke so štrlele iz rudečih prask, kakor opaljene veje v gorečem grmovju.

„Kakšen red si zaslužite, že veste!“ je dejal in vrgel zvezek na prvo klopi.

Čizmek Franc je pobledel in zasiknil: „Prosim! Prihodnjič bom pisal, kako kamenje cvete, trava raste in muhe kašljajo.“

„Kaj? Taka renitenca? Vi ničla!“ je zarohnel profesor. Skočil je k prvi klopi in pritisnil z vso močjo ubogemu dijaku težko klofuto. Čizmeku se je od udarca povescila glava. Krvavel je. Dijaki, ki so videli ta dogodljaj, so z nogami po tleh ropotali in rjovali.

„Ti, ali ga naj ven? . . . Kaj? . . .“ je vprašal Čizmekov sosed. „Ne, ne!“ je odgovoril tiho dobrodušni France.

Profesor Mirko je pobledel, ko je videl, da Čizmek krvavi. Stopil je prestrašen k odprtemu oknu, kakor da ga je sram, da ni znal brzdati svoje jeze.

Postalo je zopet vse mirno. Čizmek je vstal. „Oprostite, gospod profesor! Ta naloga ni moje delo, ampak enega najboljših naših pisateljev, ki mi jo je napravil na mojo prošnjo.

„Res je tako!“ so hkrati vsi pritrdili. „Ulovili smo vas . . . Vi nas mučite . . . Še danes bo pisatelj to zvedel!“ Slišali so se tudi klici: „Trinog, tiran, ven ž njim! . . .“

„Tako! Impertinenca! Vi ste lump! . . . To je škandal!“ je kričal profesor in tolkel s pestjo po mizi.

Ubogemu Čizmeku je postalo slabo. Stemnelo se mu je pred očmi . . . Dva njegova sošolca sta ga prijala pod pazduho in ga peljala iz razreda. Zmakala sta ga z mrzlo vodo, dokler mu ni postalo boljše.

Ježljivi profesor je še naprej tolkel po mizi in psoval vse dijake.

Ta afera se je hitro raznesla med dijaki in po mestu. Govorilo se je mnogo in vsi so obsojali naglega profesorja.

*

Bilo je sredi zime. Profesor Mirko se ni nič izpremenil. Ostal je stari Mirko. Dijake je sicer manj psoval, postal pa je še bolj dolgočasen. Malo se je brigal za nje. Znali tudi niso Bog ve kaj! V zabavo je prinesel s seboj včasih knjige, ki so jih dijaki čitali na glas. Sam pa je sedel pri mizi in se igral s svinčnikom. Klasificirani so bili vsi enako. Če si kaj znal, je bilo dobro, če pa ne, pa tudi. Samo tri dijake je imel rad iz celega razreda. Ti so se mu seveda znali izvrstno hliniti, a v resnici so ga imeli tudi oni v želodcu.

Ravnatelj, njegov oče, je hodil pobit. Sram ga je bilo. Bolelo ga je, da je njegov sin postal dijaški birič. Bilo mu je hudo, da učenci niso marali njegovega sina. To je sicer že davno slutil. Želel je, da bi tudi njegov sin užival tak ugled, kakor ga uživa on sam.

Dijaki so imeli dogovorjeno, da bodo „štrajkali“, kakor se to dandanes večkrat pripeti. O pravem času je zvedel to ravnatelj in preprečil celo stvar, da niso napravili njemu in zavodu

sramote. Nekaj ur je sam poučeval sedmošolce mesto sina, da jih je pomiril.

Čižmekova afera se je hitro pozabila. Čižmek je sedel še vedno na svojem starem prostoru. Jezljiv profesor ga je pustil popolnoma na miru, kakor da ga ne bi bilo v šoli.

Zima je bila huda, da je kar drevje pokalo. Izpod neba so padale debele, goste snežinke. Vse steze so bilo zmrznjene, mestni trotvarji so bili ledeni. Še celo na zavodu so bile zmrznjene stopnice tako, da se je komaj hodilo gor in dol. Šolski sluga je sicer posipaval stopnice z drobnim peskom, a kaj pomaga to v zimskem času?

Zazvonilo je. Iz razredov so se prikazali dijaki in skakali črez dve, tri stopnice, kakor otroci. Čižmek je šel počasi po stopnicah navzgor. Videti je bilo, kakor da bi bil neokreten. Toda, bil je kmečki sin, navajen je bil hoditi po zimi po strmih gorah bolj, kakor pa vsi ti mestni lahkoživci.

Nasproti mu pride profesor Mirko. Čižmeku je bilo to srečanje neljubo.

Toda glej! Profesor je stopil mimo in izpodrsnilo mu je. Na zobe bi lahko padel po stopnicah; lahko bi si nogo strl, celo ubil. Čižmek je hitro stopil predenj in ga ustregel v svoje naročje, sam pa se je uprl z nogo v stopnico. Toda šibki mladeneč ni mogel vzdržati peze. Profesor se je sicer sesedel na stopnico, a Čižmek je padel nizdol. Samo en jek „Jezus . . .“ se mu je izvil. Nezavesten je obležal.

Profesorju Mirku se ni bilo nič zgodilo. Čižmek ga je rešil in se žrtvoval sam zanj. Saj bi se ga bil lahko izognil, da bi gospod Mirko tebebnil po stopnicah in se ubil. Čižmek ni bil tak, imel je dobro srce.

Profesor je vstal ves preplašen, noge so se mu šibile od strahu. Blizu stoječi dijaki so si pa šepetali na uho: „Ta trinog naj bi raje padel in ne ta — naš dobri France . . .“

Bilo je naenkrat dijakov vse črno. Profesorji so mrgoleli okoli nezavestnega Francéta. Sluga je pribežal z vodo in z belim hodnim platnom.

Čižmek Franc je imel zlomljeno desno nogo. Imel je poln čevelj krvi. Moj Bog, kakšno je imel nogo! Dve zlomjeni kosti ste se režali iz krvi, kakor v gozdu dve sprhnjeni palčici iz črne prsti. Vsem se je smilil.

Zdravnik je bil že tu. Rešilni voz je stal pred zavodom. Dva moža, ki sta imela rudeč križ na rokavu, sta dvignila ubogega Franceta iz luže krvi in ga ponesla v voz. Zdravnik je stopil na voz in zaloputnil majhne vratice za seboj.

Voznik je vdaril z bičem po konjih in kočica je oddrdrala z ubogim Francetom po dolgi, zmrznjeni ulici.

*

Bila je pomlad. Gozdi in travniki so ozeleneli. Tam na griču kraj gozda je stala črešnja v razcvetu, po travnikih so dehtele pisane cvetlice in napajale narave s svojim vonjem. Tam

v gozdu se je oglasila kukavica in smuknila z vejice v gosto vejevje. Veselo je bilo v naravi. Vse se je veselilo, staro in mlado.

Kakor na deželi, tako je postalo tudi v mestu živahno. Gospoda je nosila slamnike, dame so švigale po mestnih ulicah v poletni toaleti.

Tam kraj ulice je stopal dijak Franc Čížmek. V roki je nesel nekaj knjig. V lice je bil blede. Spomladansko solnce mu je prijalo.

Bil je še slab po prestani bolezni. Mnogo časa je ležal v bolnišnici, predno je ozdravel. Rana na desni nogi mu je zacelila, a vendar je vstal znak poškodbe na nogi.

Šel je prvič po svoji bolezni v šolo. S strahom je stopal po stopnicah. Obstal je na mestu, kjer je nesrečno padel. Mraz ga je spreletel.

Veselo so ga sprejeli njegovi tovariši. Dva dijaka sta dvignila Čížmeka, da ga pokažeta celemu razredu.

V razred je stopil profesor Mirko. Dijaki so sedli. Profesor je potegnil iz miznice razrednico, kakor navadno. Že je hotel nekaj zapisati, kar ugleda v klopi Franca Čížmeka. Obraz se mu je razjasnil. Vstal je in je stopil k Čížmeku. Ponudil mu je roko, rekoč: „Hvala vam za toliko požrtvovalnost. Ne vem, s čim naj bi vas poplačal? Bil bi sedaj že lahko pod grudo, ali pa pohabljenec na veke. No in . . .?“ Pripognil se je in dijaku na uho zašepetal: „Kaj ne, da mi odpustite? . . .“

France ga je spoštljivo pogledal in mu ponudil roko v znak, da mu velikodušno odpušča. Hkrati se je zasvetila obema solza v očesih, kakor iskra. En pogled — sto besed . . . Izpregovorila nista več besedice o tem, po klopeh pa so završali klici: „Živijo, naš France, živijo . . .“

Profesorju Mirku je bilo žal, da je ravnal s Čížmekom kruto, a pomagati si ni mogel. Faktum — efektum. Izmed vseh je ljubil odslej Franceta najbolj, ki je izrazil človekoljubje na tako plemenit način. Učenci so Čížmeka sedaj še bolj spoštovali in čislali. Gospod Mirko in France sta si bila najboljša prijatelja.

V šoli je izginila temna zavesa in prismehtljala se je Vesna s kito cvetja ter razsipala nad mladim, nadebujnim življenjem novo življenje. Odprla je stoterne zakladnice in razlila svoj čar med mlada srca.

Profesor Mirko je postal oče svojim učencem. Bil je zelo uljuden in tako postrežljiv, da je vse storil za dijake, kar je bilo v njegovih močeh.

Postal je priljubljen, kakor njegov oče.

VSEBINA: LAD. PRES: Romanca. — MARA LAMUTOVA: — Iz doline. — SVOBODIN SEMENOV: Vračajo se . . . — ALBERT VIZJAK: Nekaj o denarju. — VINKO SADAR: Uslišan. — IVAN MATIČIČ: Nočni čuvaj. — ANTON PUC: Poletna romanca. — MICI GALE: Matevž. — ANA ČRNOGOJ: Trma. — ELVIRA DOLINAR: Stari Bregar. — FRANJO NEUBAUER: Spomini zvone. — ANDREJ SUHADOLNIK: Razprodaja. — MILAN ZUPANČIČ: Profesor in dijak. — Priloga: Učiteljski oziroma, duhovniški zapisnik.

Nekoliko priznanj o Vydrovi otroški moki.

Kosche Fran, delovodja v Olešnici pri Novem Mestu ob Metuji, 5./IV. 14: Pošljamo Vam tudi sliko naših otrok, ki so uživali Vašo otroško moko. Franček je bil dojen samo 3 dni, potem pa sta uživala samo Vašo otroško moko. Sinček je zdaj 5 let star, deklica pa 10 mesecev. Slika razodeva, kako se je pri njej uveljavil Vaš izvrstni izdelek in zato prosimo, da ju uvrstite v album „Vydrovčanov“. Toplo se Vam zahvaljujemo za Vaše izvrstno blago, katero vsakemu priporočimo z najboljšim prepričanjem.

Kratochvil Mica, mlinarica, Košátka, p. Jistebník, 6./IV. 14: Blagovolite mi zopet za 6 K poslati Vaše izvrstne otroške moke, ker naš Vratovšek za njo le drhti.

Krob Mica, kmetica, Mutějovice, 7./IV. 14: Po-

šiljam Vam fotografijo našega Frančka in prosim, da ga sprejmete med „Vydrovčane“, saj je tudi on čestilec Vaše otroške moke. Za vse to vam izrekujemo iskreno zahvalo, ker nam nikdar še ni bolehal. Pošljite nam zopet 1 kg. Otrok je zdaj star 6 mesecev in tehta 9 kg.

Kytka Jožef, kolarski mojster v Kmetiněvsi, p. Hospozín, 30./IV. 14: Pošljamo Vam podobico našega Venovška in prosimo, da ga blagovolite sprejeti v vrsto malih „Vydrovčanov“. Od 4. tedna ga hranimo z Vašo otroško moko, ki mu je vselej izvrstno teknila tako, da nikdar ni bil bolan. Zdaj je že 9 mesecev star, sam se že postavlja po

Franček Krob.

koncu in je jako čil. Ker smo prepričani, da je to vseh samo Vašega izdelka, saj je bil otrok poprej jako slaboten, zato bomo Vaše blago vsakemu priporočili za izrejo slabotnih otrok.

Morávek Jožef, pek, Tiefenbach nad Dešno, 20./IV. 14: Usojam si Vam poslati sliko naše male Maričke, kutero od njenega rojstva prikrmujemo z Vašo otroško moko in taista njej je je imenitno prijala. Fotografirana je v 13. mescu, tehta 12 kg, ima 8 zobkov, katere je dobila brez bolečine in prosimo, da jo uvrstite med majhne Vydrovčane. Ne pozabim Vaš izdelek vsakemu priporočiti. Naročujem že šestič in vselej po 3 kg.

Franček in Miljuška Kosche.

Venovšek Kytka.

Novák Jožef, zidar, Javorník, p. Cerekvice pri Vys. Mýtu, 9./IV. 14: Vzorec je nam všeč, zato pošljite 3 kg Vaše otroške moke.

Off Ivan, davk. eksekutor, Jílové n. S., 30./IV. 14: Iskreno hvala za Vaš dragoceni izdelek, ki našemu Stanjku toli ugaja in mu jači zdravje.

Marička Morávek.

Chlum Fr., zasebnik, Most, 14./IV. 14: Usojam si Vam poslati podobico naše vnučkinje

Valpurke Pilz in prosim, da jo uvrstite med Vydročane. Z Vašo otroško moko jo hranimo že od 1. tedna (taisto kupujemo pri domačem trgovcu g. Čadi) in je bila tako slabotna, da smo že dvomili, ali ostane pri življenju. Fotografirana je v 8. mescu, v 6. mescu je imela že 6 zobkov in tehta 9 $\frac{1}{2}$ kg.

Šmarča Karol, Náměst n. Orł., 5./V. 14: Prosim uljudno, da mi pošljete 3 kg Vaše otroške moke. Naša Marička jo uživa od svojega rojstva in taista njej neizmerno koristi, saj je otrok vedno zdrav in jako vesel. Zato sprejmite našo prisrčno zahvalo za Vaš izvanredno koristni izdelek katerega vsakemu priporočimo.

Tikvová Ana, trgovka, Jilemnice, 30./IV. 14: V prilogi pošiljam sliko našega Otička in prosim, da ga tudi uvrstite med male Vydročane. Fotografiran je v 8. mescu in kakor razodeva slika, mu je Vaš izdelek imenitno dišal.

Valpurka Pilz.

Otiček Tikva.

Azinka Wagner.

Wagner Lad., pivovarnar v llavi na Ogrskem, 1./V. 14: Usojam si Vam za „Dom.P.“ poslati sliko naše Azinke, katera se redi od Vaše otroške moke. Blagovolite jo sprejeti v galerijo slik Vaših drobnih čestilcev.

Matere! Ako imate dojenčke, potem nam pišite, da Vam pošljemo vzorec otroške moke. Za poskušnjo Vam jo pošljemo brezplačno in zastonj. ☉☉☉

V TEŽAVNEM POLOŽAJU.

(Iz zapisnika našega malega Tinčeka.)

Že ob koncu svojega šestnedeljskega prebivanja pri ljubi babici v Šmarju sem čutil, da pri meni ni vse v redu. Močno sem jokal in draga moja mamica je vedno tuhtala, kaj mi le manjka. Na vagi nisem prav nič pridobil, tehtal sem zmirom enako in zato so me moja mamica na nasvetovanje naše sosede Obruljke začeli prikrmovati z nekimi otroškimi živilom **, to pa tem bolj, ker so spoznali, da sem vedno lačen in nemiren. S početka sem bil zadovoljen s to hrano, toda že v malo dneh, ko sem že bil pri ateku na Slatini, sem postal zopet siten in sem prejokal cele noči v neznanskih bolečinah. Mamica me niso več prikrmovali in naš atek, ko sem še vedno bolehal, so šli dne 11. listopada — ravno na moj god — k zdravniku, da se ž njim posvetujejo, kaj imajo z menoj početi. Zdravnik je vse natančno vprašal in je za mene predpisal neko zdravilo. „To bo za dečka lepo darilo za njegovo godovanje“ je dejal ateku, ko sta se ločila.

Ali jaz nisem se poboljšal, dà, bolečine so bile še hujše in driska me je hudo mučila. Najbolj hudo je bilo prihodnjo nedeljo. Ves božji dan in celo noč sem vpil in tarnal, zdravilo mi prav nič ni hasnilo. Mamica so tisti dan tudi zboleli in so mislili, da so oni krivi, da so mi je obrnilo na slabše. Huda otožnost se je lotila vse družine.

Oče in mati niso spali in so čakali drugega jutra, da pošljejo po zdravnika v bližnji trg. Zdravnik se je kmalu pripeljal, vprašal je najpoprej mamico zavoljo njenega zdravja, tudi zato jo je vprašal, ali se ni mar poškodovala ob mojem rojstvu. Potem so govorili o meni, zlasti o tem, s čim so me dozdaj krmili. Zdravnik me je pregledal ter dejal, da jaz trpim za črevesnim katarom, ki je jako nevaren, mamici je naročil, naj me več ne doji, ako hoče, da ostanem pri življenju in naj me krmi samo z umetno hrano. Ko pa mu je mamica povedala, da so me že prikrmovali z **, je zdravnik priporočal, naj poskusijo z menoj še enkrat s tem živilom. Mati so se tega močno branili ter povedali, da mi je ta le škodovala, a ker niso marali vzeti za me novo dojiljo, so se morali udati v zdravnikovo voljo.

Atek so se z nami tisti dan žalostno poslovili, ko so odhajali v službo. Kaj le poreče zdravnik, so potoma premišljevali, in ko so se vrnili domov, so takoj vprašali mamico, kako je z menoj. Prav nič jih ne potolažilo materino poročilo in slutili so, da se mi ne bo obrnilo na bolje. Prečitali so novo knjigo „Kako živi otrok v prvem letu svojega življenja“, da spoznajo, kako morajo z menoj ravnati.

Medtem pa so me vedno hranili s tistim umetnim živilom **, ki so ga natančno pripravljali po zdravnikovem naročilu. Že se je zdelo, da bo pomagalo, jaz sem se vozil z mamico na izprehod, v nedeljo pa so z nami šli tudi naš atek ter pripovedovali razne dogodbice.

Ali kmalu se je vse zopet predrugačilo. To se je zgodilo tistikrat, ko so nas obiskali moja stara mati iz Šmarja, da me pogledajo. Hvalili so, da je vse v redu in pristrčno so me poljubili. Saj so menda vedno na mene mislili, ko sem bolehal ter pričakovali novih poročil, kako se mi godi. In tetica iz Ljubljane, gospa Križanova, so baje tudi vedno povpraševali zavoljo mojega zdravja. Nekoč je že bila ta tetica tudi pri meni in kako me je srčkala in negovala, dà, še celo potem, ko sem jo spremil na kolodvor, seveda v svoji otroški kočijici, me je božala ter objubila, da me zopet kmalu obišče. Kmalu potem so mi stara mati poslali iz Šmarja novo pohištvo in opravo, namreč čedno zibelko, ki je imela nad vzglavjem lepe preproge, v kateri so se seveda prej že valjali otroci od tete in vpili, da se je čulo po celi hiši, kakor pač le o roci znajo. Tudi novo lepo perilo sem dobil od njih in zraven so še objubili, da me bodo zopet v kratkem obiskali.

Ali kmalu potem sem hudo in nevarno zbolel. Moj Bog, koliko skrbi sem povzročil vsem s to svojo boleznijo. Babica niso mogli čakati, dokler me ne vidijo in ko so naposled v začetku decembra zopet k nam prišli, mi je znovič nekoliko odleglo.

Toda v zadnjih 14 dneh so se bolečine ponovile. Tudi druga tetica Jeranka, ko so nas obiskali, so rekli, da sem sicer lepi fantič, samo da sem

*) Naša opomba: Izpustili smo nalašč ime konkurenčne otroške moke, saj in naš namem, da izpodbijamo tuji izdelek, čeravno vsebina tega poljudnega članka govori v naš prid in zoper moko, ki je bila Tinčeku ponujana kot zdravilo.

baje velik nemirnež in nepridiprav, da rentočim in nemir delam kakor naš atek. Jaz sem se seveda silil, da sem miren in ne dražim drugače dobre tetiche, ki teh besed ni mislila povedati v hudem namenu ne o meni, ne o ljubem ateku, vendar me je zopet hudo prijel in jaz sem strašno stokal in se strašno v bolečinah zvijal. Ko pa se je moje stanje vedno hujšalo, so poskusili moja mama in moja mama ravnati po nasvetu tiste knjige: „Kako živi otrok v prvem letu svojega življenja“ ter so mi dajali samo zredčeno mleko z mlečnim sladkorjem, a tudi ta ni mogel ustaviti mojega črevesnega katara.

To so bili hudi in žalostni dnevi — in še hujše in žalostnejše noči — tako za me kakor za moje ljube stariše. Nekoč so prišli atek domu ter prinesli s seboj Vydrovega „Domačega Prijatelja“ in z veseljem so pripovedovali mamici, da Vydrova tovarna v Pragi, ki nam pošilja tako dobro žitno kavo, izdeluje tudi moko za otroke, naj le mamica pogledajo, kako lepo izgledajo vsi ti drobni Vydrovčani, ki so naslikani v „Domačem Prijatelju“. Zakaj bi ne poskusili z drugo moko, ako tista ** otroku prav nič ne hasne? Saj ta okolščina, da nisem v zadnjem mescu v rasti prav nič napredoval, gotovo kaže, da potrebujem izdatne hrane.

Mati so skoro z zavidenjem opazovali debeločične Vydrovčane in niso mogli zapopasti, kako more Vydrova otroška moka meni koristiti, ker je za dve tretjini bolj po ceni, kakor ova **.

Atek pa so naposled določili, da poskušnja nič ne bo škodovala. Atek so bili in so dozdej trdno prepričani, da Vydrova tovarna ponuja samo najboljše izdelke in sicer po zmerni ceni. Dolgo niso se obotavljali ter so pisali po vzorec otroške moke za poskušnjo, pa se je tako dobro obnesla, da tega pri hiši nihče ni pričakoval. Atek, ki je užuzen kemik, se je hotel prvokrat sam prepričati, in spehu ter je lastnoročno vse napravil po navodilu. Vesel je bil, ko se je prijetna dišava otroške moke razširila po celi kuhinji. Najbolje pa je bilo za mene. Moka se mi je tako priljubila, da so atek takoj naročili zopet 3 kg in moja bolezen je popolnoma izginila. Mati so se tudi kmalu razvedrili in razveselili zavoljo mojega zdravja. Jaz pa sem oživel, veselo sem se smejal in čeblljal in govoričkal, dokler me ni premagal spanec. In kako sem odebelel! Do božiča sem bil za 1/2 kg težji in zdaj vsak teden očitvidno rastem in se razvijam kakor cvetica ob solnčni spomladi.*)

Tako sem postal tovarš vseh teh malih Vydrovčanov, ki vsi, kakor jaz, in naše ljube mamice, in naši dragi ateki blagoslavljajo g. Vydro, da je nam pripravil tako dobro in ceno moko. Jaz se že veselim, ko bom še nekoliko zrastel, da dobim od mamice svojo sliko, katero potem gotovo pošljem g. Vydro v Prago, da me v „Domačem Prijatelju“ uvrsti med te male dečke in deklice. Marsikdo seveda bo zmajeval z glavo, češ, da ni mogoče, da je vse izmišljotina, ker baje otroci še ne pišejo reklamnih člankov, pričakujoč za to masno nagrado. Toda jaz kličem vsem enakim neverujočim Tomažem: Pridite me le pogledat! Sicer pa na svidenje v „Dom. Prijatelju“!

Slatina, dne 12. sušca 1914.

Tinček Drobnič.

*) V zadnjih 2 mescih je postal za 2 kg težji, na teden pravilno za 20–25 dkg. (Atekova opomba.)

Naročila, reklamacije, pritožbe i. t. d., naj se pošiljajo naravnost na Vydrovo tovarno hranil v Pragi VIII., rokopisi pa na gospo Zofko Kveder v Zagrebu, Pantovčak 1b, Hrvatsko.

Grahovo: Vaša pesmica ni za tisk. Preveč pomankljiva je v obliki. Vendar je zelo častno za Vas, da kakor priprost človek s skromno šolsko izobrazbo razmišljate tudi o višjih in plemenitih stvareh. — **Zadrečan:** Vaši črtici ne bom priobčila. Slog je sicer ugoden in živahen, ampak vsebina mi ni posebno všeč. Pošljite kaj družega! — **Organistov Ivanček in Hirski:** Naivno. — **Pavla:** Ideja iz dnevnika je bila že stoinstokrat opisana v vseh mogočih varijacijah. Nič novega niste povedali. — **Podbevšek:** Ni za „D. P.“ — Drugič vsaj dovoljno frankirajte! — **Paul:** Take simbolistične stvari niso za naše čitatelje. — **Janko C:** Meni je prav žal, ampak Vaša „Slutnja“ ni za nič. Privatnih pism ne morem vsakemu pisariti. To je preveč naporno in zamudno. — **Bořivoj:** Če ni ukrajeno, je izvrstno. Pošljite svoj natančen naslov. — **Lerikin:** „V težkih hipih“ je tako subjektivna stvar, opis vročih ali zmedenih čustev, črtica, ki ima pomena le za vas, da jo ne morem natisniti.

Kako svetujete?

Čisto lahko, k „Vydrovki“ primešajte nekaj zrn prekmorske kave, ki nudi prav prijeten okus in potem verujem, da bova korakala pod eno zastavo.

Jaz bi že zdavnaj hodil, g. Dolgin, toda moje žene ne spravite pod to zastavo, ona vedno trdi, da vse to je samo čenčarija.

Ne bodite le malenkosten in pritlikav s svojo ženo, gospod Pritlikavec. Razložite ji stvar in s tem jo lahko prepričate. Še bolje pa me razveselite, ako nas enkrat obiščete, moja soproga pa vam ponudi čašo pristne „Vydrovke“.

Prav rad izpolnim Vašo željo, saj se imava še veliko med seboj pomeniti.

Res je tako! Jaz vam bom še pripovedoval o Julepu, moji priljubljeni pijači, o njegovih izbornih učinkih, pa tudi o drugih izdelkih Vydrove tovarne, katerih imam doma celo zalogo.

Vydrovi oblati

so zares izvrstno pecivo, za katero ni škoda denarja. Ta slaščica je pripravna za vsako mizo. Ponudite jih, cenjene gospodinje, kot prigrizek svojim gostom ali svoji družini, vsakokrat pridejo prav. — „Maslovke“ so ocvrte v pristnem naravnem maslu, šk. 25 kom. stane 2 K. „Destinke“ so polnjene s sadnim kremom, šk. s 40 kom. stane 2 K. „Dezertke“ z mednim kremom (iz češkega medu) šk. s 50 kom. stane 2 K.

Naša gorčica

ni ravadni štacunki izdelek. Imamo zanjo posebno navodilo ali recept, po katerem popolnoma dosežemo okus francoske ali kremške gorčice. Francoska je fino mleta in bolj kiselkastega okusa, kremška pa je zrnata in nasladna.

Obe vrsti ste v 1/2 kg. steklenicah po 1 K.

Pošijite na moj račun: (Blagoville še podčrtati naročene izdelke, da se izognemo pomotam.)

kg.	Štet.	Štet.	Vrsta blaga	Cena		Skupaj	
				K	v	K	v
			„Vydrovke“ žilne kave	4	50		
			Otroške moke	3	—		
			Steklenica za 1 kg otroške moke	—	80		
			Juhinih konzerv, mešanih v posameznih porcijah	1	50		
			Juhinih konzerv: gobove, grahove, lečne, rezantne in riževe à 1/4 kg škatlja	1	50		
			Juhinega priročnika 1/4 kg steklen.	1	50		
			Oblatov mašlenih štkt. 25 kmô.	2	—		
			„Destin“ „ 40 „	2	—		
			„Dezert“ „ 50 „	3	—		
			Šumečih bonbonov „Fimbo“ štkt. 50 kmô.	2	—		
			„ „ „Fimbo“ štkt. 40 kmô.	2	—		
			„ „ „sidrom“ štkt. 50 kmô.	2	—		
			Sadni bonbon „Bene“ štkt. 25 kmô.	1	—		
			Buhtina, steklenica 1/4 kg	1	—		
			Gorčice franc. (mlete) 1/2 kg stekl.	1	—		
			„ kremž. (zrnate) „	1	—		
			Grahova moka	1	—		
			„Julepa“				
			Skupaj . . .				

Vydrovko* pošiljamo popolnoma posebej in vedno trunko. Ostale izdelke pošiljamo franko le, ako presega račun K 6.— „Julep“ pošiljamo le po železnici, vedno nefrankovano.

Cenik našich izdelkov :

Vydrova žitna kava poslana posebej v piatnenih vrečkah, poštnine prosta 5 kg.	K 4:50
Otroška moka v zavitek 1 kg.	3—
Juhine konzerve (grahova, gobova, lečna, riževa in rezančna) v škatlji s 25 porcijami	1:50
Juhin prídátek, stekl. 1/4 kg.	1:50
Šameči bonboni „Ambo“ 50 kmd. K 2—, 40 kmd. K 2—, »s sidrom« 50 kmd. v škt.	2—
Sadni bonbon „Bene“, 25 kmd.	1—
Masleni obláti, zavitek s 25 kmd.	2—
Obláti „Dezert delikat“ zavitek s 50 komadi	3—
Obláti „Destin“, s sadnim okusom, zavitek s 40 kmd.	2—
„Buhtin“, začimba za pecivo v 1/4 kg. stkl.	1—
Gorčica po franc. in kremškem načinu po 1/4 kg. stekl. po	1—
„Julep“, jabolčni 1/4 l. steklenica	—40
vianjevi in robidničevi 1/2 l. steklenica	—60
Grahova moka, zavojček 1 1/4 kg.	1—

Poslájatve od K 6— naprej (Izvezší »Vydrovko« in Julepa) pošlájamo franko.

Vydrova továrna hranil, Praga VIII.

Izdája in za uredníštvo odgovarja založník F. Vydra, Praga VIII. — Tiska B. Holinka, Praga VIII.

Ta list se ne more pošlájati kot tiskovina. Blagovolíte prílepiť vedno známko za

5 vinarjev.

Naročník :

Ime :

Stan :

Kraj :

Pošta :

Železniška postaja :

Datum :

Naznanilo :

Vydrova továrna hranil

Praga VIII.

(poštní úrad Praga 22)